

Poradnik

dla rodziców

na temat rozwoju psychomotorycznego dziecka

Biuletyn nr 20/2017

- **Pierwsze sześć miesięcy życia dziecka. Czynniki zaburzające prawidłowy rozwój motoryczny**
- **Schemat wsparcia dziecka z niepełnosprawnością**
- **Kim jest idealny asystent osoby niepełnosprawnej**
- **Wczesne wspomaganie rozwoju**

Spis treści

Dział naukowo-szkoleniowy:

Jak psychomotoryka wspomaga rozwój dzieci? Od psychomotoryki do psychomotoryki Empowermentu	2
--	----------

Pierwsze sześć miesięcy życia dziecka. Czynniki zaburzające prawidłowy rozwój motoryczny	11
---	-----------

Schemat wsparcia dziecka z niepełnosprawnością	16
---	-----------

Aktualności:

Skoliozy nerwowo mięśniowe. Strategie postępowania. Konferencja Naukowo-Szkoleniowa	19
--	-----------

Co słyhać w przedszkolu Promyk Słońca?	22
---	-----------

Wieści ze żłobka	25
-------------------------	-----------

Asystent osoby niepełnosprawnej	26
--	-----------

Kim jest idealny asystent osoby niepełnosprawnej?	29
--	-----------

Dział informacyjny:

Wczesne wspomaganie rozwoju	31
------------------------------------	-----------

WYDAWCA

Fundacja „Promyk Słońca”

ADRES REDAKCJI

Oddział Fundacji „Promyk Słońca”
50-088 Wrocław, ul. Swobodna 8a

tel. 71 795 09 51

www.promykslonca.pl

fundacja@promykslonca.pl

REDAKCJA

Redaktor Naczelna:

Anna Grabowska

Redakcja naukowa:

Dr Adriana Pietraszkiewicz

Zespół redakcyjny:

Małgorzata Gębicka-Zdanewicz

Agata Janiszewska

Źródła zdjęć:

Fundacja Promyk Słońca:
22-25

Fotolia:

okładka, 26-32

Archiwa autorów:

2-20

**Zapraszamy do współpracy
autorów tekstów.**

**Redakcja zastrzega sobie prawo
do skracania i opracowania edytorskiego
nadesłanych tekstów.**

**Tekstów nadesłanych nie zwracamy.
Nadesłanie tekstu nie jest równoznaczne
z jego opublikowaniem.**

**Teksty należy nadsyłać na adres:
ajaniszewska@promykslonca.pl**

Poradnik

dla rodziców

na temat rozwoju psychomotorycznego dziecka

Pierwsze miesiące życia dziecka to okres bardzo intensywnego rozwoju: nowe umiejętności przyrastają niemal w postępie geometrycznym. Niektórzy rodzice w pełni zdają się na swoją intuicję i wiedzę (co znacznie łatwiej przychodzi tym, którzy mają już starsze dzieci i wiedzą, czego mogą, a czego powinni się spodziewać), inni wertują czasopisma, poradniki i inne publikacje przeznaczone dla rodziców małych dzieci. Wszechobecna reklama rozmaitych produktów, mających jakoby wspomóc rozwój dziecka, wcale nie ułatwia im podejmowania decyzji, szczególnie wtedy, gdy w pobliżu brak doświadczonej babci czy cioci, która w razie potrzeby mogłaby służyć radą i rozwiązać pojawiające się wątpliwości.

Takim rodzicom z pomocą przychodzi współpracująca z naszą Fundacją od lat niemiecka fizjoterapeutka Barbara Zukunft-Huber, autorka artykułu „Pierwsze sześć miesięcy życia dziecka. Czynniki zaburzające prawidłowy rozwój motoryczny.” Opatrzony zdjęciami tekst opowiada o tym, jak ważne jest nieingerowanie w naturalny, prawidłowy rozwój niemowlęcia, niewyprzedzanie kolejnych etapów tego rozwoju, unikanie sytuacji i pozycji, na które dziecięcy organizm nie jest jeszcze gotowy, a zapewnianie mu takich warunków, w których będzie mógł optymalnie wykorzystać swój potencjał i możliwości rozwojowe. Wydaje się to szczególnie istotne w dzisiejszych, pełnych pośpiechu czasach, w których wiele niemowląt spędza długie godziny w leżaczkach czy fotelikach samochodowych, niezbędnych do transportu, ale niekorzystnych w innych sytuacjach. Barbara Zukunft-Huber pokazuje, jak niemowlę w pozycji leżącej wzmacnia swoje mięśnie i stopniowo przygotowuje się do przyjęcia wyprostowanej postawy ciała.

Wspieraniu prawidłowego rozwoju i zapobieganiu skutkom rozmaitych deficytów poświęcony jest także kolejny z artykułów Jolanty i Andrzeja Majewskich. Psychomotoryka to prężnie rozwijająca się dziedzina zakładająca ścisły związek

wszystkich czynności i procesów poznawczych, emocjonalnych i wykonawczych z psychiką i ruchem. Tak pojmowana zależność pozwala skutecznie wpływać na rozwój dziecka i wspomagać jego naturalny przebieg. Autorzy szczegółowo opisują przykładowe programy terapeutyczne opracowane dla dzieci w wieku przedszkolnym (wczesne wspomaganie rozwoju), a także szkolnym (szkoły podstawowe i specjalne). Zaprezentowane w formie tabeli ćwiczenia mogą być dla wielu terapeutów cennym źródłem inspiracji.

Wczesne wspomaganie rozwoju, czyli WWR, to również temat pierwszego z cyklu artykułów autorstwa Dominiki Woźniewskiej-Żol. WWR to program obejmujący zajęcia terapeutyczne, zarówno pedagogiczne, psychologiczne, jak i np. logopedyczne, który przysługuje dziecku od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Rodzicom szczególnie polecamy schemat wsparcia dziecka z niepełnosprawnością, opracowany w naszej Fundacji w ramach projektu współfinansowanego przez Gminę Wrocław ze środków PFRON, w postaci praktycznego plakatu obrazującego kolejne etapy pomocy związane ze zdrowiem, edukacją i wsparciem w funkcjonowaniu dziecka o specjalnych potrzebach, wraz z niezbędnymi adresami instytucji zaangażowanych w ten proces.

Poza tym w tym wydaniu Biuletynu znalazły się informacje o aktualnych projektach realizowanych w Fundacji „Promyk Słońca”, czyli „Usługi asystenckie na rzecz osób z niepełnosprawnościami z obszaru Dolnego Śląska” oraz „SAMO-Dzielni”, świadczących o tym, że staramy się wspierać nie tylko dzieci i ich rodziny, ale także osoby dorosłe zmagające się z różnego rodzaju deficytami, niepełnosprawnościami i problemami w ich dążeniach do jak najpełniejszego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Przyjemnej lektury.

Jak psychomotoryka wspomaga rozwój dzieci? Od psychomotoryki do psychomotoryki Empowermentu.

Jolanta Majewska, Andrzej Majewski

Pod pojęciem rozwoju psychoruchowego rozumiemy ściśle powiązanie wszystkich procesów i czynności poznawczych, emocjonalnych, motywacyjnych i wykonawczych z psychiką i ruchem. Takie spojrzenie na rozwój psychoruchowy pozwala, przy pomocy odpowiednich testów, ocenić rozwój dziecka.

H. Spionek pojęciem rozwoju psychoruchowego określa proces (ciąg postępujących zmian), w którym motoryka jest ściśle powiązana z psychiką, czyli całokształtem czynności poznawczych (orientacyjnych i intelektualnych) i emocjonalno-motywacyjnych¹. Dlatego psychologia rozwojowa rozpatruje rozwój dziecka na tle wzajemnych zależności procesów psychiczno-emocjonalnych i motorycznych.

Psychomotoryka

Psychomotoryka jako holistyczna metoda pedagogiczna zajmuje się zależnością pomiędzy ruchem, przeżywaniem i uczeniem się. W szerszym kontekście psychomotoryka opisuje wzajemne oddziaływanie procesów poznawczych, emocji, psychiki i ruchu oraz ich znaczenie dla rozwoju kompetencji jednostki w kontekście psychospołecznym. Psychomotoryka zakłada, że wspomaganie ruchu i percepcji wzmacnia pewność siebie i jest warunkiem procesów uczenia się oraz że uczenie się przebiega w warunkach konfrontacji z otoczeniem. Zadaniem psychomotoryki jest wspieranie dziecka w doskonaleniu odczuwania własnego ciała i panowaniu nad nim. Dzięki temu dziecko lepiej postrzega siebie i innych, kształtuje się u niego poczucie odrębności, kompetencje społeczne i umiejętności komunikacyjne, a tym samym zwiększają się jego możliwości działania i rozwoju. W ten sposób tworzy się u dziecka trwałe fundament dalszego rozwoju i kształtowania koncepcji samego siebie².

W praktyce psychomotoryka daje dziecku możliwość ekspresji własnego ciała i przeżyć, eksperymentowania z ciałem i różnymi obiektami, rozwiązywania zadań w grupie i podnoszenia kompetencji merytorycznych i społecznych. Celem wspomagania psychomotorycznego jest wspieranie samodzielnej aktywności dziecka, motywowanie go do działania i, poprzez doświadczenia w grupie, wspieranie jego działań i umiejętności komunikacyjnych.

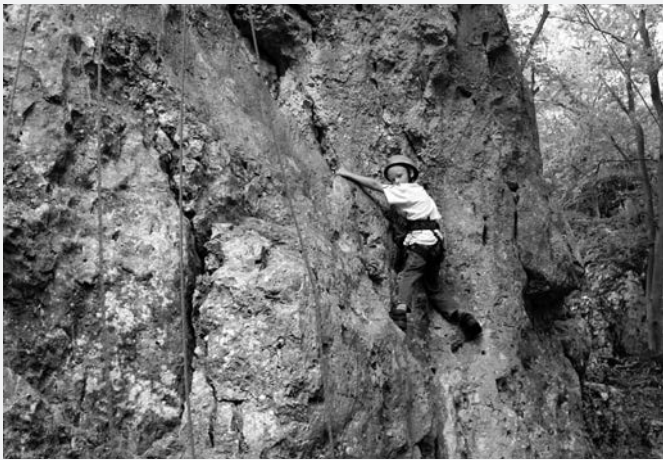
Podstawowym narzędziem psychomotoryki są **zajęcia ruchowe**, które dają dziecku możliwość kształcenia pozytywnego stosunku do własnego ciała i własnej osoby. Urozmaicone zajęcia ruchowe, korzystnie oddziałujące na zmysły dziecka, stanowią fundament wychowania psychomotorycznego. Zgodnie z koncepcją psychomotoryczną nie powinny one jednak mieć postaci treningu funkcjonalnego.

Rzeczony psychoruchowy a psychomotoryka

Oba pojęcia: rozwój psychoruchowy i psychomotoryka opisują zatem tę samą zależność rozwojową: wpływ ruchu na rozwój psychiczny oraz wpływ procesów psychicznych na ruch człowieka. Psychomotoryka poszła jednak dalej i stworzyła praktyczną koncepcję wspomagania rozwoju psychoruchowego. Jest to metoda oparta na ruchu, która oferując różne możliwości działania i rozwiązywania problemów w ramach zaaranżowanego scenariusza psychomotorycznego pozytywnie wpływa na całościowy rozwój dziecka, wykorzystując elementy pedagogiki

¹ Spionek H., Zaburzenia psychoruchowego rozwoju dziecka, Warszawa 1969.

² Majewska J. Majewski A., Zarys psychomotoryki. Główne nurty psychomotorycznego wspierania rozwoju dzieci i młodzieży. Teoria i Praktyka, Wydawnictwo Harmonia Universalis, 2012.

Nauczyć się oceniać samego siebie.
Zdobyć pewność siebie.

Dodawać pewności siebie
drugiej osobie

Poznawać świat poprzez zabawę.

Nauczyć się pokonywać trudności
w pracy zespołowej.

Nauczyć się pomagać innym.

Cieszyć się sukcesami w grupie.

sportu, rytmiki, muzyki, odgrywanie scenek oraz elementy terapii ruchowej.

Przykłady praktyczne zabaw psychomotorycznych wspomagających rozwój psycho-ruchowy³

Przykłady są oparte na programach wspomagania rozwoju postrzegania opracowanych w 1983 roku przez Kristę Mertens. Podzieliła ona swój program na dziesięć kluczowych zagadnień wspomagania rozwoju, pogrupowanych w 35 jednostek tematycznych, z których każda obejmuje 2-5 przykładów ćwiczeń. Są to:

1. Postrzeganie węchowe i smakowe,
2. Postrzeganie funkcji własnego ciała,
3. Postrzeganie schematu ciała,
4. Postrzeganie słuchowe,
5. Postrzeganie czasu,
6. Postrzeganie wzrokowe,
7. Postrzeganie barw,
8. Postrzeganie skoordynowanych ruchów,
9. Postrzeganie społeczne,
10. Postrzeganie zmian sytuacyjnych.

Program został opracowany z myślą o przedszkolach (wczesne wspomaganie rozwoju), szkołach podstawowych i szkołach specjalnych. Poszczególne sekwencje ćwiczeń trwają 30-45 minut i są opracowane w przejrzystej formie tabel uwzględniających cele, planowany przebiegu, czas trwania, zadania dydaktyczno-metodyczne, treści ćwiczeń, organizację oraz potrzebne materiały i przyrządy. Ćwiczenia można ze sobą łączyć. Poszczególne jednostki są skonstruowane tak, by mogły być realizowane także przez osobę bez specjalnego wykształcenia psychomotorycznego.

Przykładowe ćwiczenia z programu wspomagania rozwoju percepcji według K. Mertens

Cele programu

1. Postrzeganie węchowe i smakowe

Dzieci mają:

- rozpoznawać określone zapachy,

- przyporządkowywać zapachy konkretnym przedmiotom,
- przyporządkowywać zapachom odpowiednie obrazki,
- łączyć zapachy z odpowiadającymi im smakami,
- werbalizować doświadczenia,
- zachowywać przez dłuższy czas koncentrację.

2. Postrzeganie funkcji własnego ciała

Dzieci mają:

- rozpoznawać i nazywać swoje części ciała,
- świadomie postrzegać, kontrolować swe ruchy i sterować nimi,
- rozpoznawać nacisk dotykowy i kinestetyczny oraz właściwości materiałów,
- postrzegać w sposób wyizolowany każdą poszczególne części swojego ciała,
- świadomie zmieniać położenie części ciała w przestrzeni,
- dostosowywać ruch do rytmu,
- relaksować się przy muzyce.

3. Postrzeganie schematu ciała

Dzieci mają:

- wymieniać nazwy poszczególnych części swojego ciała,
- przyporządkowywać odczucia cielesne poszczególnym strefom ciała,
- panować nad własnym ciałem,
- utrzymywać napięcie mięśniowe,
- orientować się w przestrzeni po wykonaniu szybkich obrotów,
- zmieniać pozycję, położenie ciała w przestrzeni,
- naśladować pokazywane przez innych pozycje, korzystając ze zmysłu wzroku i dotyku,
- umieszczać przedmiot w określonym położeniu w przestrzeni,
- rozumieć przyimki określające położenie w przestrzeni (na, w, pod, nad, przed, za),
- wykazywać kreatywność podczas ćwiczeń z chustami gimnastycznymi,
- dostosowywać swoje ruchy do muzyki.

³ Przykłady pochodzą z książki Majewska J. Majewski A. 2012

4. Postrzeganie słuchowe

Dzieci mają:

- rozróżniać różne rodzaje dźwięków
- określać kierunek źródła dźwięku,
- szacować odległość do źródła dźwięku,
- bawić się własnym głosem,
- używać mowy w sposób kontrolowany,
- ćwiczyć pamięć,
- działać w grupie,
- stosować taktykę,
- rozwijać fantazję i kreatywność.

5. Postrzeganie czasu

Dzieci mają:

- rozpoznawać podany rytm i naśladować go,
- reagować na muzykę w formie zabawy w pytania i odpowiedzi,
- zmieniać rytm według tempa, głośności i wysokości dźwięku,
- poruszać się w rytm muzyki w miejscu i przemieszczając się,
- poruszać obiektem – chustą – w rytm muzyki,
- relaksować się i wypoczywać przy muzyce.

6. Postrzeganie wzrokowe

Dzieci mają:

- doświadczać przestrzeni, korzystając z różnych rodzajów lokomocji oraz obserwując z różnych perspektyw,
- rozważyć oraz sprawdzić, jak szybko i na ile kompletnie można zarejestrować rozmiary i wyposażenie danego pomieszczenia,
- dostrzegać, że ta sama ilość przedmiotów może wypełniać różną przestrzeń,
- doświadczać odległości oraz rozmiaru pomieszczenia za pomocą aparatu wzrokowego, słuchowego i kinestetycznego, wykorzystując przedmioty do rzucania,
- rozumieć pojęcie drogi w przestrzeni i potrafić opisać ją słowami i narysować
- koncentrować się,
- dostosowywać się do grupy, uwzględniać potrzeby i życzenia jej członków oraz wzajemnie sobie pomagać,
- przetwarzać doświadczenia i umieć je wyrazić słowami.

7. Postrzeganie barw

Dzieci mają:

- rozpoznawać i nazywać kolory podstawowe,
- porządkować kolory i materiały,
- znajdować i nazywać kolory w pomieszczeniu,
- znajdować określone barwy na odzieży,
- samodzielnie używać kolorów (malować),
- łączyć z kolorami określone działania.

8. Postrzeganie skoordynowanych ruchów

Dzieci mają:

- umieć wytworzyć dźwięk za pomocą balonu,
- kreatywnie używać balonu,
- znajdować różne zastosowania balonu w zabawie,
- korzystać ze swego ciała i uczyć się panować nad nim,
- w kontrolowany sposób wykorzystywać pomoce do odbijania balonu, celowania oraz trafiania w balon,
- przewidywać i planować ruchy,
- przygotowywać na określony ruch,
- w sposób kontrolowany wykonywać ruchy w przestrzeni,
- współpracować z partnerem,
- bawić się z innymi,
- przestrzegać zasad.

9. Postrzeganie społeczne

Dzieci mają:

- nawiązywać ze sobą kontakt werbalny i niewerbalny,
- reagować na sygnały,
- zapamiętywać imiona i łączyć je z osobami,
- wyrażać sympatię względem partnera,
- mieć zaufanie do grupy i partnera,
- intensywnie wykorzystywać mimikę i gesty podczas komunikacji,
- rozwiązywać zadania wspólnie z partnerem,
- mówić w sposób wyraźny i zrozumiały.

10. Postrzeganie zmian sytuacyjnych

Dzieci mają:

- w sposób skoordynowany i pewny poruszać się na trampolinie dmuchanej, sa-

- samodzielnie, z partnerem oraz w grupie,
- próbować różnych sposobów poruszania się z użyciem przyrządów,
- samodzielnie poszukiwać sposobów wchodzenia i schodzenia z przyrządu,
- czuć nacisk i opór na trampolinie dmuchanej,
- postrzegać właściwości przyrządów oraz ich wpływ na wykonanie danych sekwencji ruchowych,
- nasłuchiwać odgłosów, rozróżniać je i kojarzyć ze sobą,

- relaksować się,
- odpowiednio zachowywać się wobec partnera i grupy,
- wspólnie się bawić.

Poniższe tabele zawierają przykłady ćwiczeń oraz ich sekwencji z zakresów: „Postrzeganie zapachów i smaków” oraz „Postrzeganie skoordynowanych ruchów”. Zestawy ćwiczeń zostały wielokrotnie przeprowadzone, udokumentowane i sfotografowane przez pracowników naszej Akademii.

Temat zajęć: Postrzeganie zapachów i smaków

Cel zajęć:

Dzieci mają:

- rozpoznawać określone zapachy,
- łączyć zapach z obiektem,
- znaleźć właściwy obraz dla zapachu,
- łączyć zapach z określonym smakiem,
- werbalizować doznania,
- koncentrować się przez dłuższy czas.

Część I

Czas	Cele	Treść	Materiały
7 minut	Lokalizacja źródła zapachu. Nazywanie zapachu	W sali rozmieszczone są różne źródła zapachu (papierowe chusteczki). Dzieci są zachęcane do ich znalezienia. Biegną w kierunku zapachu i wąchają chusteczkę. Zadanie jest wykonywane kilkakrotnie	Papierowe chusteczki godzinę przed zajęciami skropione aromatami: cytryny, pomarańczy, mięty, kakao, wanilii i innymi, rozmieszczone w różnych częściach sali
5 minut	Nazwanie i przyporządkowanie zapachu. Określenie, z czym kojarzy się zapach, z jakimi doświadczeniami się łączy	Zapachy, które zostały rozpoznane przez dzieci, powinny zostać nazwane. Dzieci siadają w kole i opowiadają, jakie przeżycia i wspomnienia łączą z tym zapachem	
3 minuty	Odnajdywanie konkretnego zapachu, wskazanego przez nauczyciela: usprawnianie orientacji zapachowej, przyporządkowywanie za pomocą mechanizmów poznawczych	Nauczyciel lub wybrane dziecko wymienia zapach, którego mają szukać pozostałe dzieci	

5 minut	Łączenie poznanych zapachów z obrazami: doskonalenie zapamiętywania i kojarzenia. Kontrola błędów	Każde dziecko bierze chusteczkę skropioną zapachem i kładzie ją na odpowiednim obrazku. Wszystkie dzieci wędrują od obrazka do obrazka, przyglądają mu się i wachają leżącą obok niego chusteczkę. Jeśli wykonały zadanie prawidłowo, nauczyciel celowo kładzie chusteczkę na niewłaściwym obrazku	Rysunki lub zdjęcia pomarańczy, cytryny, kiści owoców, ziaren kakaowego, filiżanki z kakao, laski wanilii, liści mięty. Chusteczki z poprzedniego ćwiczenia
---------	---	--	--

Część II

Czas	Cele	Treść	Materiały
10 minut	Skupienie się na opowiadaniu. Doskonalenie umiejętności kojarzenia	Nauczyciel włącza płytę lub czyta opowiadanie, w którym zapach pełni ważną rolę. Dzieci leżą spokojnie i wygodnie na podłodze. Podczas czytania stale wachają chusteczkę	Chusteczki nasączone zapachem nawiązującym do opowiadania
5 minut	Wydłużanie czasu koncentracji i doskonalenie umiejętności słuchania. Nazywanie doświadczeń i wrażeń. Pobudzenie kojarzenia z doświadczeniami	Dzieci siedzą na podłodze. Opowiadają, w którym momencie historii przypomnieli sobie o wcześniejszej zabawie	

Część III

Czas	Cele	Treść	Materiały
25 minut	Zakresy poznawcze zapachu i smaku trzeba ze sobą połączyć, aby zwielokrotnione wrażenia pozostały w pamięci na dłużej. Rysunki drzewek pomarańczowych i owoców wspomagają proces kojarzenia. Jedzenie powinno mieć atrakcyjną oprawę. Przyda się to przy specjalnej okazji, np. na urodzinach	Dzieci i prowadzący przygotowują stół do poczęstunku. Dzieci rozpoznają i nazywają zapachy pokarmów. Mówią, z czym im się one kojarzą. Mogą wymyślać własne historie związane z tymi zapachami	Obrus, talerze, kubki, sztuczce, ciasto pomarańczowe, kawałki pomarańczy, sok pomarańczowy i inne produkty o smaku pomarańczy

Temat zajęć: Postrzeganie skoordynowanych ruchów

Cel zajęć:

Dzieci mają:

- znaleźć sposoby wytwarzania dźwięków za pomocą balonu,
- kreatywnie wykorzystać balon,
- uczyć się obchodzenia ze swoim ciałem i panowania nad nim,
- w kontrolowany sposób używać przedmiotów, które mogą przebić balon,
- doskonalić celność,
- przewidywać i planować ruch,
- przygotować się do wykonania danych zadań ruchowych,
- w sposób kontrolowany wykonywać ruchy w różnych położeniach,
- współpracować z partnerem i grupą,
- stosować się do zasad.

Część I

Czas	Cele	Treść	Materiały
7 minut	Wspieranie kreatywności. Zbieranie doświadczeń – eksperymentowanie z dźwiękami wydawanymi przez balon, sprawdzanie jego cech fizycznych (rozciągliwość)	Dzieci dmuchają balon i spuszczaają z niego powietrze, wystrzeliwują go jak raketę, próbują wydawać za jego pomocą różne dźwięki. Po zebraniu dostatecznej ilości doświadczeń balon zostaje nadmuchany. Prowadzący pomaga przy nadmuchiowaniu i przy zawiązaniu balonu, jeśli dziecko ma z tym problem	Balony
7 minut	Zwiększenie kontroli nad ciałem w czasie podbijania balonów: przechwycenie balonu, sterowanie impulsami ruchowymi, regulacja, planowanie. Wspieranie koncentracji	Dzieci odbijają balony różnymi częściami ciała: dłońmi, palcami, pięścią, ramionami, kolanami, stopami, głową itd. Zmieniają przy tym siłę: najpierw uderzają mocno, potem delikatnie. Jeśli uderzają zbyt mocno lub w niekontrolowany sposób, pomoc może uspokajająca muzyka	Balony, płyta z muzyką

6 minut	Praca nad motywacją z wykorzystaniem rywalizacji. Poprawa kontroli nad ciałem w czasie podbijania balonów: przechwycenie balonu, sterowanie impulsami ruchowymi, regulacja, planowanie. Poprawa koncentracji	Które dziecko utrzyma balonik najdłużej w górze? Wszystkie dzieci uderzają balonik tą samą częścią ciała do momentu, w którym nauczyciel wskaże nową część. Ten, kto upuści balonik, siada w miejscu, w którym go upuścił	<p>Balony</p>
---------	--	---	---

Część II

Czas	Cele	Treść	Materiały
5-15 minut	Zwiększenie kontroli nad ciałem w czasie podbijania balonów: przechwycenie balonu, sterowanie impulsami ruchowymi, regulacja, planowanie. Poprawa koncentracji	Dzieci odbijają balony, pozostając w jednym miejscu. W tym czasie zmieniają pozycję ciała: stoją, siadają, kładą się na brzuchu i plecach, kłękają, stają na jednej nodze itd. Mogą w tym zadaniu wykazać się pomysłowością. Są niczym artyści cyrkowi – dostają cylinder i pelerynę i występują przed grupą	Balony, cylinder, peleryna
5 minut	Zwiększanie kontroli nad ciałem i narzędziem.	Dzieci bawią się tak jak w poprzednich dwóch zabawach, ale odbijają balony za pomocą łyżek albo innych przedmiotów(1).	Balony i narzędzia: łyżki (drewniane), łyżki, maczugi, pałki itd.
5 minut	Nauka współpracy: dostosowywania się do drugiej osoby, obserwowania jej	Dzieci dobierają się w pary i razem odbijają balony za pomocą narzędzi	Na parę: balon (zręczne dzieci po 2 balony), po 1 narzędziu do odbijania. Dzieci mogą swobodnie poruszać się po sali

Część III

Czas	Cele	Treść	Materiały
5 minut	Kształcenie umiejętności współpracy, dostosowania się do partnera. Przestrzeganie ustalonych zasad. Nauka zasad gry w zespole	Dzieci dzielą się na dwie drużyny. Grupy odbijają balon przez sznurek, uważając, aby nie spadł na ziemię. Jedna grupa może odbijać dowolną ilość razy, ale można też wprowadzić zasadę, że balon po trzech lub pięciu dotknięciach musi zostać przerzucony na drugą stronę. Upuszczenie balonu to strata punktu	Balon, sznurek zawieszony na wysokości głowy

Psychomotoryka Empowermentu jest rozwinięciem psychomotoryki lat 90. ubiegłego wieku i przygotowuje dzieci do pokonywania realnych wyzwań codziennego życia. W następnym wydaniu Biuletynu Fundacji „Promyk Słońca” opiszemy dokładnie przebieg zajęć Psychomotoryki Empowermentu skoncentrowanej na dziecku według Jolanty i Andrzeja Majewskich.

Bibliografia:

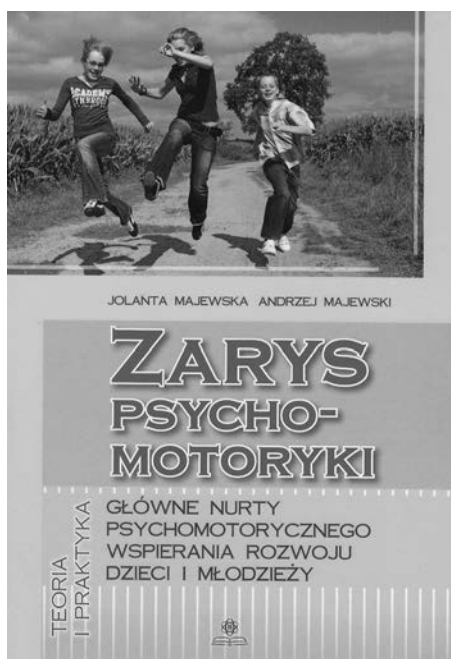
Jolanta Majewska, Andrzej Majewski, *Integracja sensoryczna w dialogu z Psychomotoryką*. Wyd. Akapit 2016

Jolanta Majewska, Andrzej Majewski, *Zarys Psychomotoryki. Główne nurty psychomotorycznego wspierania rozwoju dzieci i młodzieży. Teoria i Praktyka*. Wydawnictwo Harmonia 2012

Jolanta Majewska, Andrzej Majewski, *Kinder stärken. Ein Leitfaden durch die psychomotorische Entwicklungsförderung*. Hofmann Verlag 2012

Jolanta Majewska, Andrzej Majewski, *Psychomotorische Abenteuerspiele für Kindergarten, Schule und Bewegungstherapie*. Schulz-Kirchner Verlag 2010

Majewski Andrzej, *Fördern und Heilen durch Bewegung. Integrative Pädagogisch-therapeutische Entwicklungsförderung. Dialogisch, individualisiert, interdisziplinär*. Münster, Hamburg, London 2008

W Fundacji „Promyk Słońca” we Wrocławiu regularnie odbywają się szkolenia z zakresu Psychomotoryki Empowermentu. Informacje na temat szkoleń także na stronie internetowej: www.majewski-akademie.de/pl/warsztat/

mgr Jolanta Majewska
dr Andrzej Majewski
Lerchenweg 3
91126 Schwabach
Tel.: 09122 / 8874366

www.majewski-akademie.de
www.facebook.com/majewski.akademie
info@majewski-akademie.de

Pierwsze sześć miesięcy życia dziecka. Czynniki zaburzające prawidłowy rozwój motoryczny

Barbara Zukunft-Huber

W pierwszym roku życia dziecko rozwija się w bardzo szybkim tempie: niemal każdy tydzień przynosi nową umiejętność. Zgodnie z założeniami, jakie przyjęli czeski neurolog Vaclav Vojta i węgierska lekarz pediatra Emmi Pikler, rozwój ruchowy dziecka jest genetycznie zakodowany i kolejne jego etapy następują automatycznie. Istnieją jednak czynniki, który ten naturalny, prawidłowy rozwój mogą zakłócić. Część z nich ma charakter przypadkowy, są jednak i takie, po które rodzice sięgają w dobrej wierze, sądząc, że przyspieszą one rozwój dziecka.

Barbara Zukunft-Huber, fizjoterapeutka z wieloletnim doświadczeniem w pracy z dziećmi, autorka opartej na podstawach neurofizjologicznych metody rehabilitacji wad stóp, przestrzega przed pozbawionym refleksji stosowaniem różnych sprzętów i przedmiotów, przede wszystkim w pierwszych miesiącach życia dziecka, ten okres jest bowiem w dużej mierze decydujący dla jego późniejszego życia.

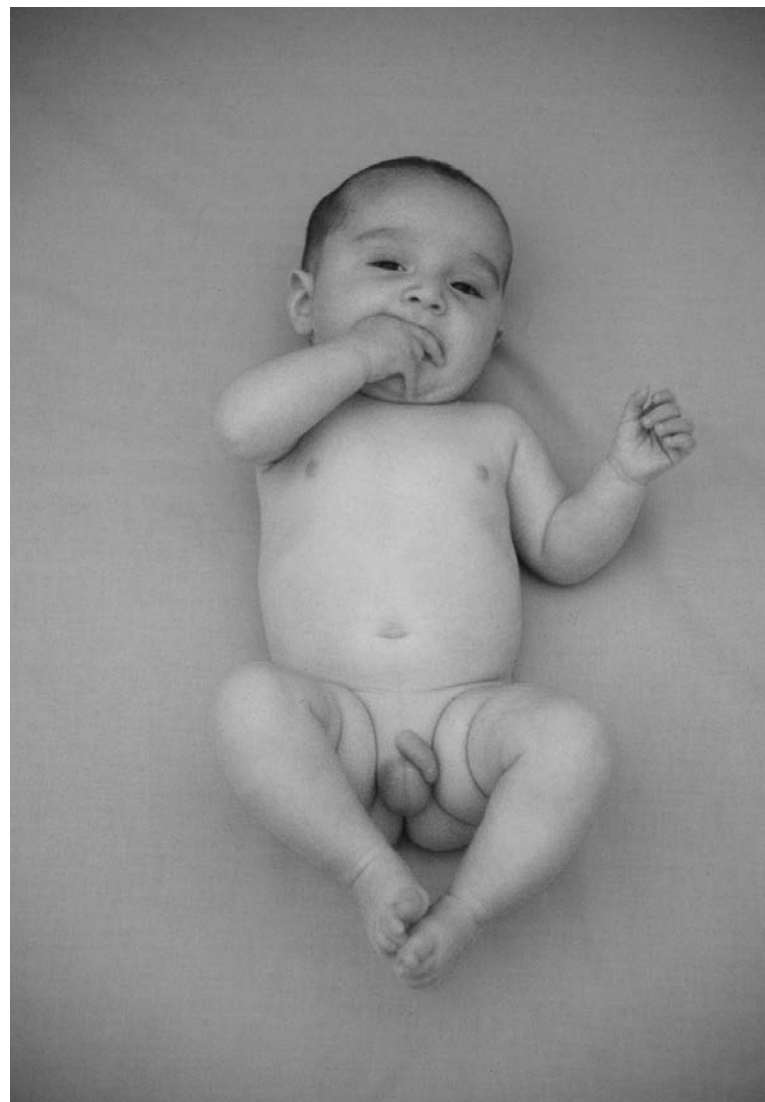
Lustro pomaga dziecku opanować i polubić pozycję leżącą na brzuchu. Niemowlęta w wieku powyżej 4-5 miesięcy chętnie bawią się w tej pozycji przed lustrem.

Prawidłowy rozwój dziecka w pierwszych trzech miesiącach życia

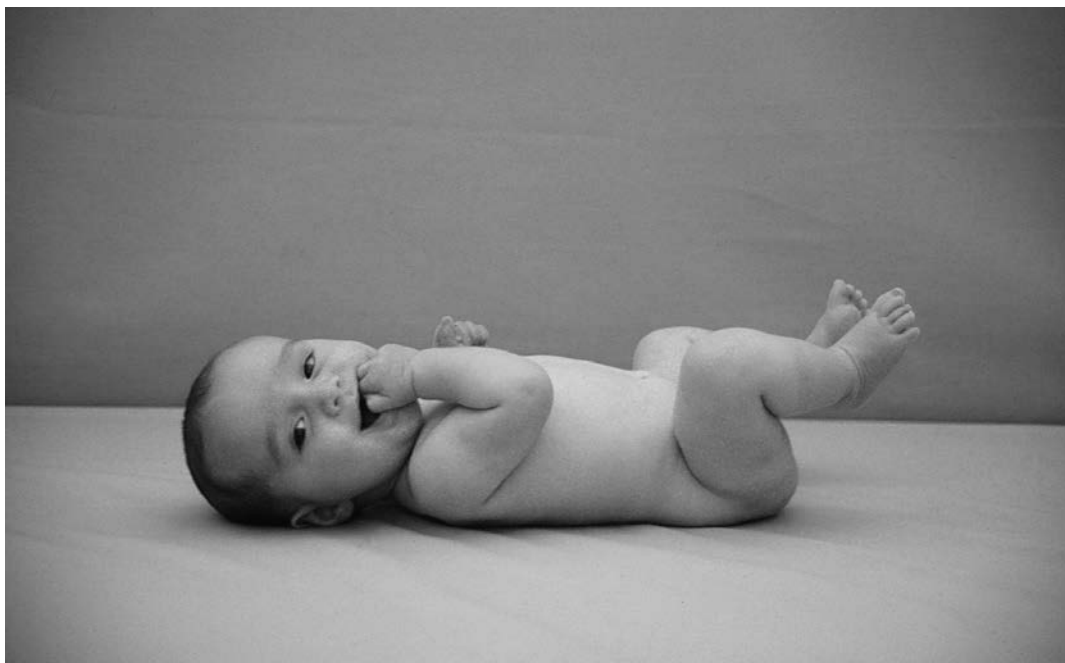
Leżenie na plecach

Zdrowe niemowlę w pierwszych trzech miesiącach życia leżąc na plecach ćwiczy symetryczną postawę ciała. Potrzebuje do tego pewnego podparcia na płaskim podłożu. Gdy głowa, tułów i pośladki leżą już stabilnie, dziecko może unosić do góry nogi i ręce. W ten sposób wzmacnia mięśnie karku, tułowia, bioder i nóg. Leżąc na brzuchu dziecko ćwiczy natomiast mięśnie uczestniczące w fizjologicznym wyproście kręgosłupa i równowagę.

Dziecko stabilnie leży na plecach. Głowa, tułów i miednica pewnie spoczywają na podłożu. Nos, broda, mostek, pępek i spojenie łonowe znajdują się w jednej linii. Pozycja ciała dziecka przypomina późniejszą pozycję siedzącą. W ten sposób, leżąc, dziecko ćwiczy mięśnie używane w pozycji siedzącej i nie obciąża przy tym kręgosłupa.

*Leżenie na plecach z uniesionymi kończynami.
Dziecko leży prosto, utrzymując nogi i ręce przed ciałem.*

Dziecko utrzymuje ręce i nogi przed ciałem. Tułów jest wyprostowany, kręgosłup od odcinka szyjnego do szpary pośladkowej tworzy jedną linię. Dziecko leży w równowadze. Stawy biodrowe i barkowe ustawiają się w rotacji zewnętrznej. Ta pozycja jest niezbędna do ich prawidłowego rozwoju.

Dziecko uśmiecha się do swojego odbicia w lustrze. Doświadczenie pokazuje, że dziecko chętniej pozostaje wtedy w pozycji leżenia na brzuchu, która sprzyja prawidłowemu rozwojowi motorycznemu.

Nosidełka, leżaczki, foteliki samochodowe

Noszenie dzieci z przodu ciała rodzica to rozwiązanie zapożyczone z krajów Trzeciego Świata. Tamtejsze kobiety w czasie wykonywania prac w polu w zgiętej pozycji mają niemowlęta przytroczone na plecach. Przez większość czasu dzieci znajdują się więc w pozycji poziomej. W naszym kręgu kulturowym dzieci – nawet bardzo małe niemowlęta – przebywają w nosidełkach niemal przez cały czas pionowo. Ciężar ciała dziecka spoczywa na kręgosłupie

lędźwiowym. Może to prowadzić do skrzywienia kręgosłupa i zgarbionej pozycji siedzącej. Dopiero gdy dziecko osiągnie fazę rozwoju, w której leżąc na plecach przyciąga stopy do ust, obraca się z pleców na brzuch i gdy leżąc na brzuchu stabilnie podiera się na dłoniach, mięśnie tułowia są wystarczająco stabilne, aby dziecko mogło przez krótki czas pozostawać w pozycji pionowej. Dopiero po ukończeniu 7. miesiąca życia dziecko jest wystarczająco duże, by mogło być noszone w nosidełku.

Stosowanie fotelików samochodowych jest konieczne. Wymaga tego bezpieczeństwo przewożonych samochodami dzieci i przepisy prawa. Ale dziecko powinno przebywać w odpowiednim, dostosowanym do jego wieku i wzrostu, bezpiecznym foteliku tylko wtedy, gdy jedzie samochodem.

Doświadczenie pokazuje, że niektórzy rodzice używają leżaczek już od trzeciego, a niekiedy nawet drugiego miesiąca życia dziecka. Dziecko leży w nich krzywo, ciężka głowa opada

na bok, występuje zwiększone ryzyko skrzywienia kręgosłupa. Harmonijne zgięcie w biodrach i w kolanach jest niemal niemożliwe. Ciężar ciała przemieszcza się na kręgosłup lędźwiowy. Leżaczki zaburzają harmonijną grę mięśniową mięśni szyi, tułowia, bioder i nóg oraz naturalne przemieszczanie ciężaru ciała.

Fotelik samochodowy powinien być dobrze dopasowany do wieku niemowlęcia i jego wzrostu, a dziecko nie powinno przebywać w nim zbyt długo.

W leżaczku tułów niemowlęcia się krzywi, zaś nogi są zbyt mocno wyprostowane. U małego niemowlęcia trzymanego na rękach w pozycji pionowej widać, jak bardzo pozycja ta jest niekorzystna dla jego kręgosłupa. W nosidełku kręgosłupa nie widać, ale tułów może być podobnie skrzywiony, a nogi ustawione w wyproście. W tym wieku ma to negatywny wpływ na rozwój stawów biodrowych. Konsekwencje zbyt wczesnego pionizowania niemowlęcia mogą być bardzo poważne.

Leżąc na brzuchu dziecko podpira się na łokciach i miednicy. Głowa i podudzia są uniesione nad podłoże.

Dziecko ogląda swoje stopy i dotyka ud. Jest to dokładne odwzorowanie pozycji siedzącej w leżeniu na plecach, bez obciążania kręgosłupa

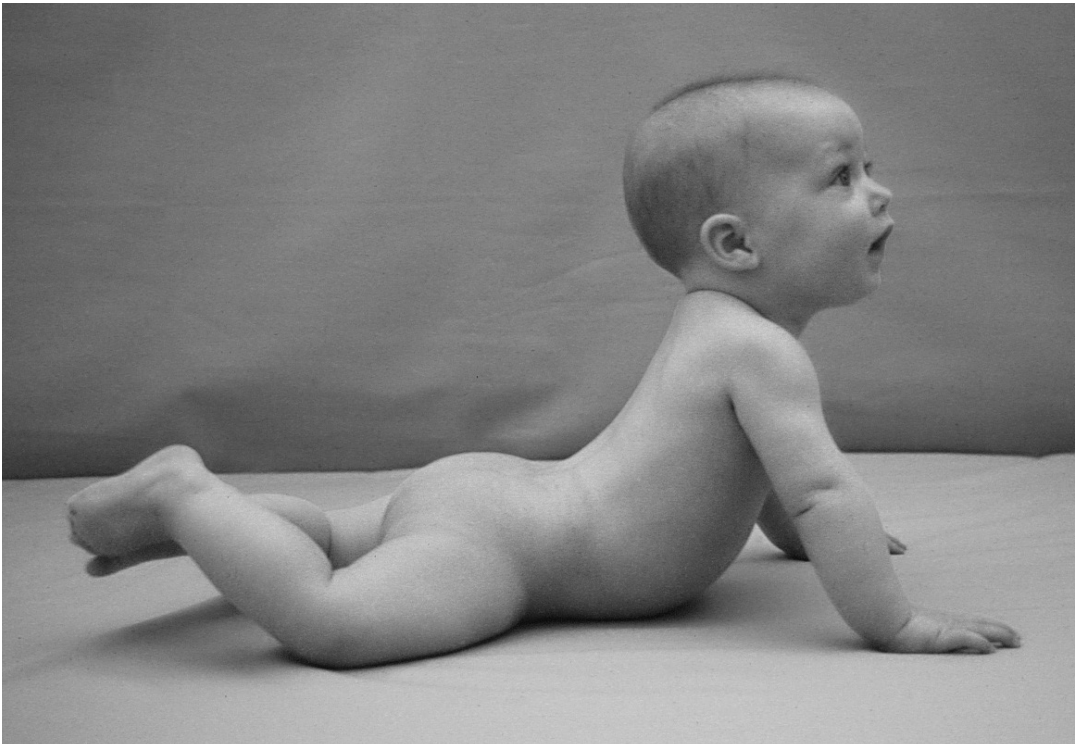

Leżąc dziecko ćwiczy mięśnie, które będą mu później potrzebne w pozycji siedzącej. Stabilne leżenie na plecach warunkuje naukę precyzyjnego chwytania dłońmi.

Dziecko w wieku 4-5 miesięcy potrafi trzymać równowagę leżąc na plecach. Kark i górna część tułowia są wyprostowane, obie nogi odwiedzione, zrotowane na zewnątrz i ugięte. Dziecko 5-miesięczne dotyka swoich ud, ogląda stopy, przyjmuje pozycję odpowiadającą późniejszej pozycji siedzącej. Stabilnie trzymany tułów już się nie krzywi. Dziecko 6-miesięczne chwytą dłońmi stopy, 7-miesięczne prowa-

dzi je do ust. W trakcie tego ruchu ciężar ciała jest przenoszony w stronę głowy. Dochodzi przy tym do rozciągnięcia kręgosłupa lędźwiowego. Leżaczki, foteliki samochodowe i sadzanie dziecka uniemożliwiają leżenie na brzuchu, a właśnie w tej pozycji dziecko ćwiczy mięśnie pleców, podpierając się na dłońmi i przenosząc ciężar ciała w stronę miednicy, na uda i kolana. Kręgosłup tworzy przy tym ciągły

Podparcie na dłoniach i miednicy. Głowa, klatka piersiowa i podudzia są uniesione nad podłożem. Dziecko podpira się na dłoniach, łokcie są lekko zgięte. Ciężar ciała jest przenoszony w stronę miednicy.

Dziecko przenosi ciężar ciała w kierunku głowy, rozciągając przy tym kręgosłup lędźwiowy.

łuk od potylicy aż do szpary pośladkowej. Takie ustawienie sprzyja poprawie ruchomości i wzmocnieniu kręgosłupa lędźwiowego.

Dziecko leżące na plecach często podciąga się do góry, chwyciwszy wyciągnięte dłonie rodzica. Mogłoby się wydawać, że chce usiąść. Ale podciąganie się do siadu jest normalną reakcją kończyn górnych, szczególnie manifestującą się w 5.-6. miesiącu życia. W tym wieku dziecko przyciąga do siebie wszystko, także swoje stopy. Wielu rodziców, ulegając temu złudzeniu, sadza więc dziecko w okresie, gdy nie potrafi ono jeszcze usiąść ani samo siedzieć

Tylko leżąc na plecach dziecko może w sposób pewny dosięgnąć zabawki, przekraczając linię środkową ciała.

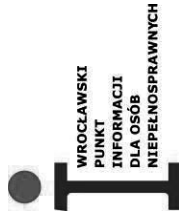
prosto. Mięśnie brzucha i grzbietu nie są w tym czasie odpowiednio wykształcone i dziecko się przewraca. To przedwczesne sadzanie jest niebezpieczne, ponieważ kręgosłup nie jest jeszcze wsparty dostatecznie mocnymi mięśniami i słabo się „trzyma”, co sprzyja powstawaniu wad kręgosłupa i późniejszemu garbieniu się w siadzie.

W pozycji siedzącej mięśnie pracują mniej intensywnie niż w aktywnym leżeniu na brzuchu czy na plecach. Ciężar ciała wspiera się nie – jak w leżeniu na plecach – na karku i barkach, lecz jest spychany na odcinek lędźwiowy.

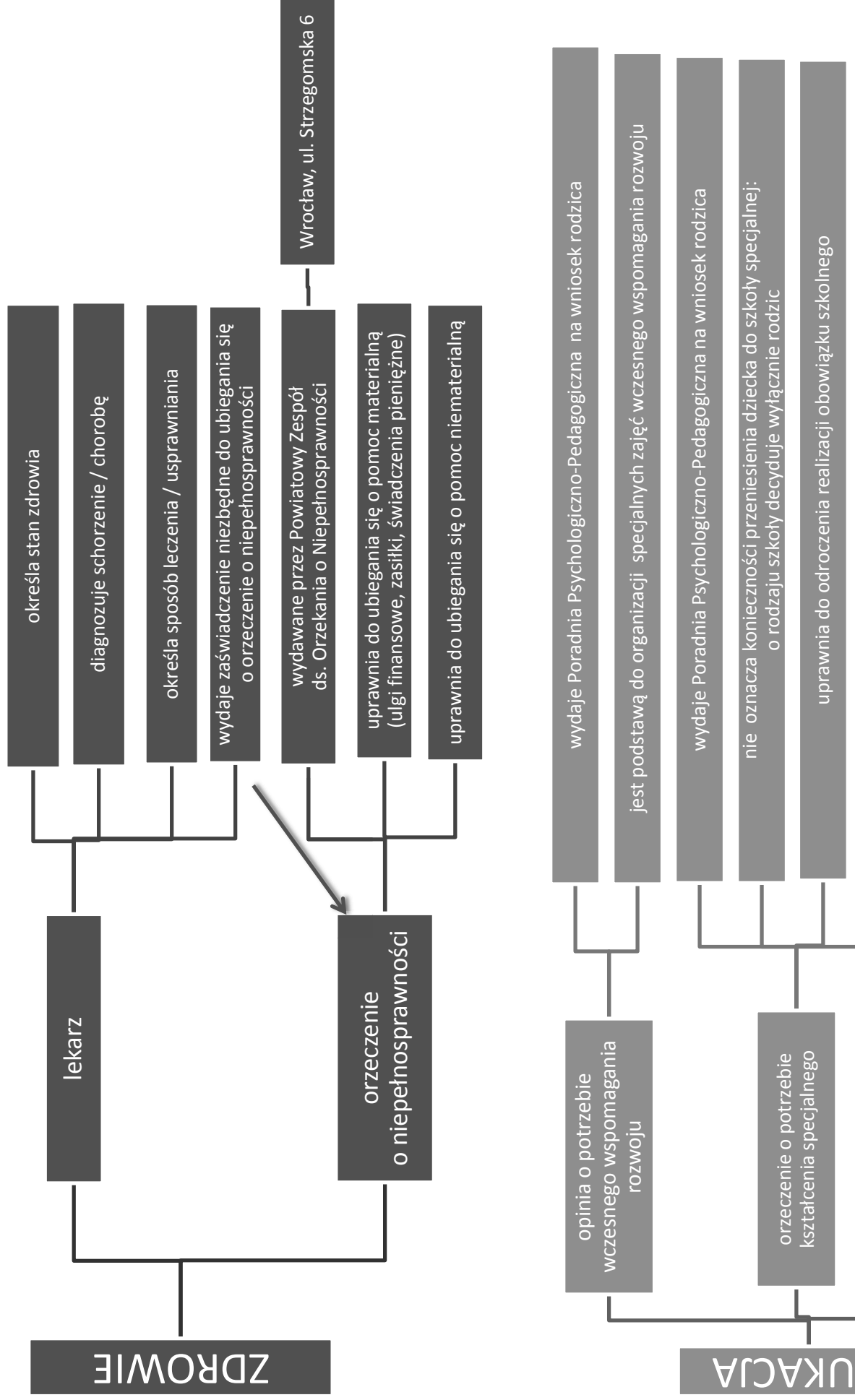
cd. na s. 18

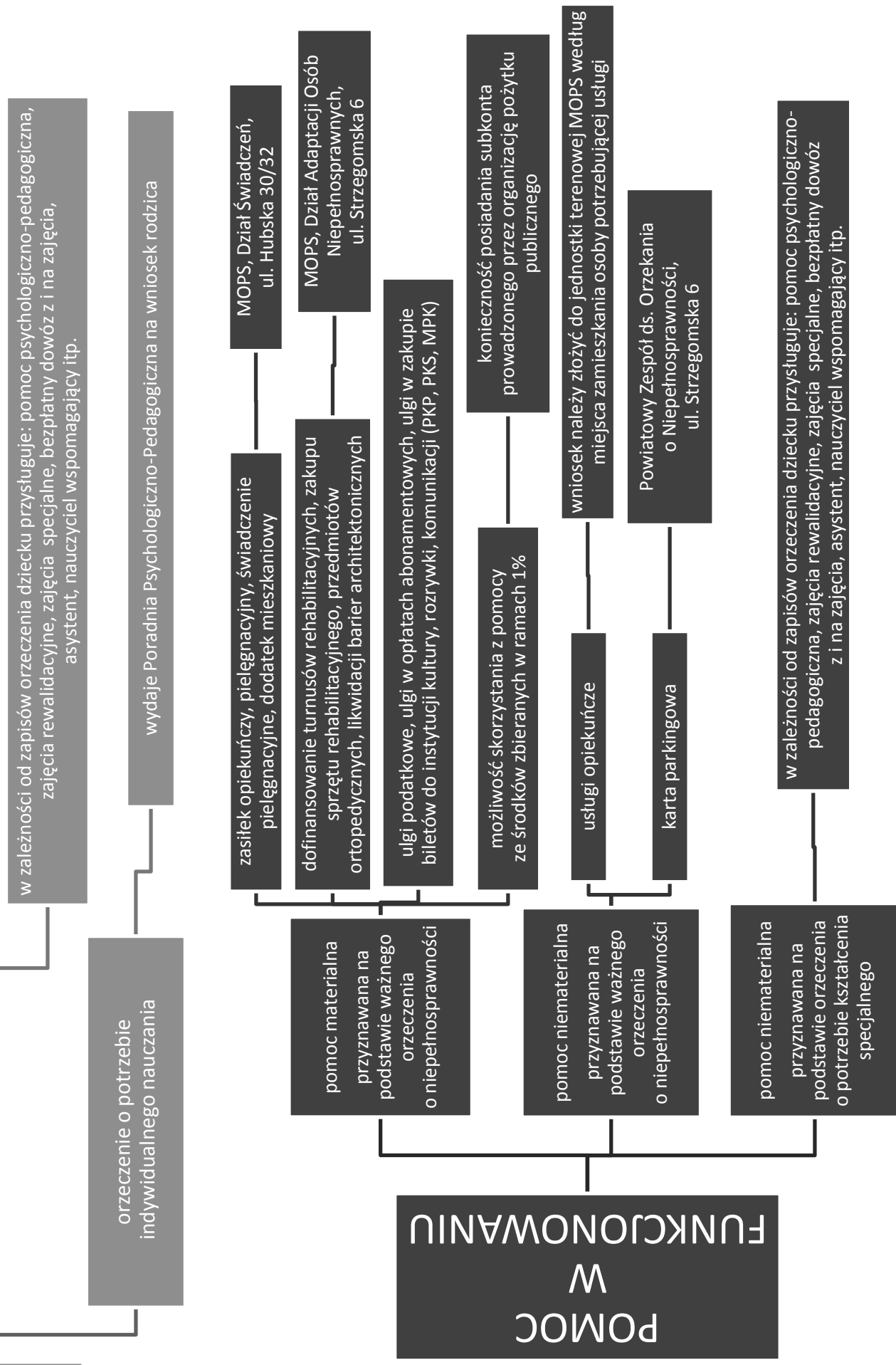

Fundacja Promyk Słońca

DZIECKO Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ – SCHEMAT WSPARCIA

Tablica zrealizowana w ramach projektu współfinansowanego przez Gminę Wrocław ze środków PFRON

Wrocławski Punkt Informacji dla Osób Niepełnosprawnych, ul. Psie Budy 14/15 lok. 1A, Wrocław, tel. 695 695 634
<http://niepelnosprawni-wroclaw.pl>, e-mail: poradnictwo@promykslonca.pl

cd. ze s. 15

Dzieci sadzane zbyt wcześnie z reguły nie lubią leżeć na brzuchu. Wiele z nich przemieszcza się potem do przodu sunąc na poślądkach, z pominięciem etapu raczkowania.

Pozycja siedząca jako pozycja statyczna jest niezgodna z ogromną potrzebą ruchu niemowląt. Dzieci rozleniwiają się ruchowo, co może

To dziecko jeszcze nie potrafi samo siedzieć. Konsekwencją przedwczesnego, biernego sadzania jest skrzywienie kręgosłupa.

Długie godziny spędzane w leżaczku sprzyjają skrzywieniom kręgosłupa. Dziecko nie może się swobodnie ruszać i ćwiczyć mięśni, które będą mu potrzebne do utrzymania wyprostowanej postawy ciała i chodzenia.

skutkować zaburzeniami rozwoju. Dziecko 5-6-miesięczne ma ogromną potrzebę ruchu, a leżaczek uniemożliwia jej zaspokojenie. Dziecko nie może obrócić się na bok ani z pleców na brzuch. Na tym etapie istnieje jeszcze zagrożenie dla kręgosłupa i możliwość deficytów motoryki bioder i nóg.

Kifoza kręgosłupa lędźwiowego w pozycji siedzącej: ciężar ciała jest spychany na odcinek lędźwiowy kręgosłupa.

Tekst i zdjęcia wykorzystane w tym artykule pochodzą z plakatu Barbary Zukunft-Huber „Störfaktoren der gesunden Bewegungsentwicklung im ersten Lebensjahr”, wyd. Schmidt-Römhild, 2013, wydanie polskie: „Pierwszy rok życia. Czynniki zaburzające prawidłowy rozwój motoryczny”, Fundacja „Promyk Słońca”, 2015.

Barbara Zukunft-Huber

Fizjoterapeutka, terapeutka metody Vojty i NDT Bobath, absolwentka licznych szkoleń, terapeutka m.in. metody Vojty, NDT Bobath, terapii czaszkowo-krzyżowej, kinezylogii stosowanej, terapii manualnej, autorka wielu specjalistycznych książek. Opracowana przez nią autorska metoda zachowawczej terapii wad stóp u dzieci jest z powodzeniem stosowana w wielu przypadkach różnych wad stóp. W Fundacji Promyk Słońca prowadzi szkolenia dla fizjoterapeutów z zakresu swojej metody.

Skoliozy nerwowo-mięśniowe. Strategie postępowania. VIII Konferencja Naukowo-Szkoleniowa

Joanna Hossa

W przypadkach skoliozy nerwowo-mięśniowej główny problem zdrowotny wynika ze schorzenia podstawowego o podłożu mięśniowym lub neurologicznym, na przykład rdzeniowego zaniku mięśni, mózgowego porażenia dziecięcego, przepukliny oponowo-rdzeniowej lub dystrofii. Ze względu na obciążenia wynikające z choroby pierwotnej skoliozy nerwowo-mięśniowe wymagają szczególnych działań diagnostycznych i terapeutycznych.

17 marca 2017 roku na Wydziale Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie w ramach Forum Praktyków odbyła się VIII Konferencja Naukowo-Szkoleniowa zatytułowana „Skoliozy nerwowo-mięśniowe”. Prelegentami byli wybitni specjaliści i eksperci, zarówno lekarze, jak i fizjoterapeuci, którzy jako członkowie zespołów terapeutycznych zajmują się pacjentami z opisanymi zaburzeniami. Wykłady poprowadzili między innymi: prof. Tomasz Kotwicki i prof. Marek Jóźwiak z Poznania, prof. Jacek Durmała z Katowic, dr Tomasz Potaczek z Zakopanego, prof. Leszek Sagan ze Szczecina, dr Agnieszka Stępień i mgr Joanna Surowińska z Warszawy.

Duże zainteresowanie uczestnictwem w forum świadczy o ogromnej potrzebie podejmowania dyskusji na ten temat i przyczynia się do lepszego zrozumienia problemów pacjentów ze schorzeniami układu nerwowo-mięśniowego.

Czym są skoliozy nerwowo-mięśniowe?

Skoliozy nerwowo-mięśniowe definiuje się jako deformacje kręgosłupa w trzech płaszczyznach, wynikające z zaburzeń funkcji układu nerwowego i mięśniowego w przebiegu wielu jednostek chorobowych, między innymi dystrofii Duchenne’a, rdzeniowego zaniku mięśni, mózgowego porażenia dziecięcego czy prze-

pukliny oponowo-rdzeniowej. Trzeba koniecznie podkreślić, że skolioza nerwowo-mięśniowa ma zupełnie odmienny charakter niż skolioza idiopatyczna, ponieważ do deformacji kręgosłupa i tułowia dochodzą dodatkowo obciążenia wynikające z podstawowej choroby neurologicznej lub mięśniowej, które determinują obraz kliniczny pacjenta.

To właśnie specyfika choroby i zaburzenia wielu układów, których ona dotyczy, takie jak wzmożone napięcie mięśniowe, spastyczność, osłabienie siły mięśni, porażenia, niedowład, problemy ze strony układu krążeniowego, oddechowego czy pokarmowego sprawiają, że skoliozy nerwowo-mięśniowe są bardzo zróżnicowane, wymagają szczególnych działań diagnostycznych i terapeutycznych, gdyż główny problem zdrowotny jest zlokalizowany najczęściej poza kręgosłupem.

Skoliozy nerwowo-mięśniowe dotyczą około:

- 25% dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym: częstość występowania jest zależna od typu mpdz,
- 60% dzieci z przepukliną oponowo-rdzeniową, zależnie od poziomu porażenia, w tym 90% przy poziomie Th10, a 5% przy poziomie L5,
- 70% dzieci z rdzeniowym zanikiem mięśni,
- 90% dzieci z dystrofią mięśniową Duchenne'a.

Jeśli u tych pacjentów doszło już do powstania deformacji kręgosłupa, co może nastąpić w wieku niemowlęcym, w dalszym przebiegu choroby lub nawet w wieku dorosłym, stosowane są różne metody leczenia, zarówno zachowawcze – fizjoterapeutyczne, jak i operacyjne, które powinny być oparte na kompleksowym, indywidualnym, interdyscyplinarnym podejściu do pacjenta.

Najczęściej leczenie jest wieloetapowe. Jego głównym celem jest opóźnienie progresji skrzywienia tak, aby odsunąć w czasie konieczność leczenia operacyjnego, a może nawet go uniknąć, przy jednoczesnym zachowaniu funkcji pacjenta, co jest priorytetem w planowaniu postępowania ortopedyczno-rehabilitacyjnego.

Należy mieć na uwadze fakt, że raz powstała skolioza nerwowo-mięśniowa najczęściej się pogłębia, a choroba podstawowa pozbawia

pacjenta jego zdolności kompensacyjnych. Im wcześniej rozwijają się objawy, tym cięższy jest przebieg choroby pierwotnej i skoliozy nerwowo-mięśniowej. Im mniejsza sprawność motoryczna pacjenta, tym szybciej postępuje skolioza.

W ramach działań fizjoterapeutycznych zwraca się szczególną uwagę na:

- poprawę lub podtrzymywanie możliwości funkcjonowania dziecka w codziennym życiu, w tym na odpowiednie pozycjonowanie z zachowaniem prawidłowej pozycji stojącej i siedzącej wraz z ewentualnym doborem sprzętu rehabilitacyjnego.
- zapobieganie powstawaniu i zwiększaniu się deformacji kostno-stawowych, wtórnym zanikom mięśni i ograniczeniom zakresu ruchu
- stymulację oddechową wraz wzmacnianiem mięśni oddechowych
- opiekę przed- i pooperacyjną.

Jeśli u dziecka rozpoznano skoliozę nerwowo-mięśniową, już w początkowym okresie życia należy zadbać o odpowiedni dobór sprzętu rehabilitacyjnego. Niezwykle ważne są wyprofilowane siedziska, stosowane gorsety, pionizatory, wózki czy ortezy. Ich zastosowanie nie może powstrzymać postępu skoliozy, ale jest w stanie tymczasowo ustabilizować pozycję pacjenta.

Dotychczas nie opracowano jednolitych zasad ani standardów postępowania fizjoterapeutycznego w poszczególnych etapach leczenia pacjentów ze skoliozą nerwowo-mięśniową. Leczenie fizjoterapeutyczne nie jest w stanie powstrzymać postępu skoliozy. Celem prowadzonej fizjoterapii jest więc nie tyle poprawa ustawień kątowych, którą można by zmierzyć skoliometrem, lecz poprawa funkcji i jakości życia pacjenta. Fizjoterapia stanowi część składową złożonego procesu leczenia pacjentów i powinna być dobierana indywidualnie w zależności od stanu dziecka i poziomu jego rozwoju psychomotorycznego.

Odrębnym zagadnieniem w skoliozach nerwowo-mięśniowych jest leczenie operacyjne. Zabiegi te powinny być wykonywane w wysoko wyspecjalizowanych ośrodkach, dysponujących odpowiednią infrastrukturą. Ustalenie

wskazania do operacji stabilizacji kręgosłupa, optymalnego czasu i techniki jej przeprowadzenia nawet przy bardzo dobrej znajomości choroby podstawowej są dużym wyzwaniem dla całego zespołu leczącego. W podejmowaniu decyzji muszą wziąć udział zarówno wielospecjalistyczny zespół lekarzy, jak i rodzice.

schorzeń nerwowo-mięśniowych postępującej skoliozie towarzyszy pogłębiająca się niewydolność oddechowa. Możliwa pojemność życiowa płuc wpływa decydująco na dobór optymalnego czasu na przeprowadzenie zabiegu operacyjnego. Przeciwwskazaniami do operacji są niewydolność serca, ciężki ogólny stan

Zasadniczo operacyjne stabilizacje kręgosłupa u pacjentów ze schorzeniami nerwowo-mięśniowymi mogą być, jak stwierdzono, wskazane przy postępujących skoliozach, których nie da się skutecznie ustabilizować górzem. Niektórzy uważają, że wiele deformacji nie powoduje znacznego pogorszenia ani choroby podstawowej, ani funkcji pacjenta, a leczenie operacyjne może je mocno ograniczyć. Zatem stopień utraty funkcji i możliwość jej przywrócenia dzięki zabiegowi operacyjnemu powinny być zasadniczymi priorytetami w planowaniu postępowania ortopedycznego. W wielu przypadkach pomimo znacznej deformacji zaleca się odroczenie zabiegu operacyjnego, aby na przykład nie ograniczać możliwości samodzielnego, a nawet wspomaganego chodzenia.

Ustalona przez wielospecjalistyczny zespół strategia leczenia operacyjnego musi uwzględniać również inne aspekty. W wypadku wielu

pacjenta, a także zbyt młody wiek pacjenta w połączeniu z dalszym potencjałem wzrostu. Dlatego, biorąc pod uwagę brak przejrzystych, szczegółowych wytycznych leczenia skolioz nerwowo-mięśniowych i złożony obraz kliniczny chorób pierwotnych zaleca się współpracę wielu specjalistów z różnych dziedzin medycyny z uwzględnieniem istotnej roli opiekunów dziecka zmagającego się z ciężkim schorzeniem.

Artykuł powstał w oparciu o materiały prezentowane podczas Forum Praktyków Skolioz VIII Konferencji Naukowo-Szkoleniowej, Skoliozy Nerwowo-Mięśniowe, AWF Warszawa.

FORUM
PRAKTYKÓW
SKOLIOZY
VIII KONFERENCJA
NAUKOWO-SZKOLENIOWA

SKOLIOZY
NERWOWO-MIĘŚNIOWE
17.03.2017

Co słyhać w przedszkolu Promyk Słońca?

„Dziecinne lata są górami, w których rzeka życia bierze swój początek, rozpęd i kierunek”

Janusz Korczak

Marzena Bąk

W przedszkolu Promyk Słońca wiele się dzieje, niezależnie od pory roku. Jesienna i zimowa pogoda ograniczają jednak czasem czas spędzany na dworze, a wtedy tym więcej atrakcji rozgrywa się pod dachem.

W październiku wszystkie dzieci w przedszkolu mogły obejrzeć przedstawienie „Doktor Dzięcioł”, przygotowane przez Teatr Duet z Krakowa. „Doktor Dzięcioł” to historia zabawnej biedronki, poważnego leśniczego oraz tytułowego Doktora. Ta autorska, interaktywna bajka uczy wrażliwości na cudzą krzywdę i zaznajamia z pracą lekarzy.

We współpracy z Integracyjną Szkołą Podstawową nr 12 przy ul. Janiszewskiego dzieci z grupy VI wzięły udział w zawodach sportowych. Rywalizacja między dziećmi przebiegała w miłej i wesołej atmosferze. Było wiele zadań do wykonania, m.in. rzut piłką do kosza, przeciąganie liny, dmuchanie balonów, slalom z taczka. Mali sportowcy wrócili bardzo zadowoleni z medalami na szyi.

Pod koniec października grupy III i V zorganizowały Bal Halloween. Na stołach gościły ciastka w kształcie duchów, żab i robaków. Sala udekorowana była nietoperzami i pajakami, które dzieci samodzielnie wykonały podczas zajęć plastyczno-technicznych. Były konkursy na najbardziej oryginalny strój, najładniejszy halloweenowy lampion, najzabawniejsze ciastko halloweenowe. Wszyscy zostali obdarowani na-

gradami, rodzice zaś otrzymali dyplomy za pomoc w zorganizowaniu zabawy i poczęstunku.

W listopadzie odbył się Festiwal Piosenki Patriotycznej, w którym brały udział wszystkie grupy przedszkolne. Dzieci pięknie recytowały przygotowane wiersze, śpiewały patriotyczne pieśni, a także odtańczyły poloneza.

Dzieci z grupy IV i VI odwiedziły Teatr Na Ostrowie, gdzie z wielkim zainteresowaniem obejrzały przedstawienie „Pączkowe Drzewo” – adaptację popularnej książki Stefana Brzozowskiego, w której autor mówi o trudnym temacie niepełnosprawności. Aktorzy za pomocą lalek chcieli pokazać, że niepełnosprawni żyją obok nas i tak samo jak inni zasługują na uwagę i szacunek. Dzieciom bardzo podobała się scenografia i piękne piosenki śpiewane na żywo. Ale to nie był koniec teatralnych atrakcji na listopad. Potem do naszego przedszkola przyjechali aktorzy z Teatru Duet z przedstawieniem „Baltazar Bombka”, w którym dzieci spotkały się ze Smokiem Wawelskim, podróżującym ze swoim przyjacielem Baltazarem Bombką. Bohaterowie przeżywają wiele przygód, które czasem niosą ze sobą pewne kłopoty, ale zawsze

kończą się dobrze. Dzieci bardzo chętnie brały czynny udział w zabawie. Jeszcze w listopadzie wszystkie dzieci odwiedziły Laboratorium Śpiewu i Mowy przy ul. Krakowskiej, gdzie nagrywały znane piosenki: „Mydło lubi zabawę”, „Co powie tata”, „Wszystkie dzieci nasze są”, „Kundel bury”, „Pan Tik-Tak”, „A ja wolę moją mamę”. Piosenki wykonane przez Promykowe przedszkolaki ukażą się na płycie, która będzie dla dzieci miłą pamiątką chwil spędzonych w przedszkolu.

Grupę III odwiedził w listopadzie podróżnik, pan Robert. Tematem zajęć były Chiny: dzieci dowiedziały się między innymi, jak sadi się ryż (jest to praca ręczna, której nie wykonują żadne maszyny), jak wyglądają chińskie znaki i czym różnią się od polskiego alfabetu, jak Chińczycy obchodzą święta, jak wygląda legendarny smok Nian i co symbolizuje. Pan Robert pokazał piękne zdjęcia, które przedstawiały chińskie pola ryżowe, pracę na polu i legendarnego smoka. Potem dzieci same rysowały smoki, które są w Chinach symbolami szczęścia.

Grupa IV gościła natomiast pracowników parku rozrywki edukacyjnej – Ogrody Doświadczeń Humanitarium: panią Anię i pana Bartka. Humanitarium to miejsce dedykowane dzieciom i dorosłym. Jego celem jest rozbudzenie ciekawości i chęci zrozumienia nauki oraz wzmocnienie szacunku do otaczającego nas świata. Dzięki interaktywnym eksponatom i zajęciom warsztatowym goście zgłębiają tajniki nauk ścisłych, angażując w proces poznawczy wszystkie zmysły. W Humanitarium można się przekonać, że nauka nie musi być trudna, a jej poznawanie przez zabawę może stać się fascynującą przygodą. Jedną z atrakcji Humanitarium jest wystawa „Szkiełko i oko – tajemnice optyki”. Tematem naszych zajęć była produkcja farb do malowania. Dzieci użyły serków homogenizowanych, soli, gipsu i kolorowych barwników. Wszystkie składniki należało bardzo dokładnie wymieszać. Własnoręcznie przygotowanymi farbami dzieci pomalowały obrazki. Powstały piękne prace, które zawisły potem na tablicy dla rodziców. Zajęcia bardzo się dzieciom podobały.

Dzieci z grupy VI wybrały się do Opery Wrocławskiej, gdzie obejrzały przedstawienie „Alicja w krainie czarów”. W połowie listopada

natomiast wszystkie dzieci wysłuchały koncertu „Brzydkie kaczątko” – pięknej muzycznej opowieści o tym, że nie należy oceniać nikogo po wyglądzie ani wyśmiewać, że inny nie znaczy gorszy, bo przecież z brzydkiego kaczątka wyrósł w końcu piękny łabędź.

Dzieci z grupy IV wraz z paniami Olą, Agnieszką i Martą przygotowały przedstawienie z okazji Dnia Niepodległości. W trakcie zajęć otwartych rodzice wysłuchali pięknych pieśni patriotycznych, wierszy i zagadek historycznych. Rodzice bawili się z dziećmi, rozmawiali z nauczycielkami i omawiali postępy w pracy swoich pociech. Grupa II zorganizowała dzień bajek: dzieci poprzebierane za postacie z bajek chętnie prezentowały swoje stroje. Były pszczołki: Maja i Gucio, a także Pinokio, Smerfy, Myszka Miki, Pies Pluto, Kubuś Puchatek. Rozgrywano konkursy, np. dlaczego Pinokio ma długi nos? Kto jest przyjacielem Kubusia Puchatka? Po co Czerwony Kapturek idzie do babci? 21 listopada całe przedszkole świętowało Dzień Życzliwości. Dzieci wręczały sobie własnoręcznie wykonane drobne upominki i życzyły sobie uśmiechu, radości i życzliwości przez cały rok, a nie tylko przez jeden dzień.

Jeden z listopadowych dni był bardzo szczególnym dniem dla najmłodszych Promykowych przedszkolaków, które wzięły udział w uroczystym pasowaniu na przedszkolaka. Część artystyczna – wiersze i piosenki – bardzo wzruszyła rodziców, którzy po raz pierwszy widzieli swoje pociechy w nowej roli. Dzieci otrzymały dyplomy i maskotki dla upamiętnienia tego ważnego wydarzenia. Rodzice mogli potem porozmawiać przy kawie i słodkim poczęstunku.

Grupa VI wybrała się do Domu Unii Europejskiej na warsztaty „Bajkowa Europa”. Dzieci wysłuchały bajek, poznały różne kraje, ich historię i położenie na mapie oraz wzięły udział w zajęciach plastycznych.

Co roku 25 listopada obchodzimy Światowy Dzień Pluszowego Misia. Dzisiaj chyba nie ma domu, w którym nie byłoby takiej maskotki. Pluszowe misie są wyjątkowo kochane przez nasze dzieci, bez względu na to, czy są małe, czy duże, stare czy nowe, piękne czy trochę brzydsze – zawsze doskonale spełniają rolę

przysłanki, usypianki i uspokajanki. Wszystkie dzieci przyniosły do przedszkola swoje ukochane misie, opowiadały ich historie, odbyły się też zajęcia poświęcone temu, co misie lubią najbardziej. Chodzi oczywiście o miód! Zajęcia zakończyły się degustacją. Były też zabawy ruchowe: „Stary niedźwiedź mocno śpi” i wiele, wiele innych. Na zakończenie odbył się bal pluszowego misia z tańcami, słodkościami i malowaniem buziek. W tym dniu nasze przedszkole odwiedził także Tomek Lipka, aktor Wrocławskiego Teatru Młodych, który przeczytał dzieciom fragmenty z książek „Krawczyńni zima i jej pomocnicy” oraz „Leśni tancerze”.

Pod koniec listopada grupy II, III, IV i VI obejrzały przedstawienie „Baśnie Braci Grimm”. W grupie VI został zorganizowany bal „Ulubione postacie z bajek”. Dzieci przebrały się za swoją ukochaną postać bajkową pięknie się bawiły. Były konkursy sprawdzające bajkową wiedzę i prezentacja bajkowych strojów. Całą zabawę zakończył słodki poczęstunek. Ta sama grupa dwa dni później wraz ze swoimi nauczycielkami przygotowała przedstawienie dla rodziców „Mali patrioci” oraz konkurs talentów dla rodziców i dzieci.

6 grudnia – jakże mogłoby być inaczej – przedszkole odwiedził Święty Mikołaj z workiem pełnym prezentów. Przybycie Mikołaja poprzedziło przedstawienie, z którego dzieci dowiedziały się, jak wygląda fabryka zabawek Świętego Mikołaja i jak muszą uwijać się mikołajowe elfy, aby sprostać wszystkim zamówieniom złożonym przez dzieci.

7 grudnia muzycy z Narodowego Forum Muzyki wykonali koncert „Świąteczny prezent”. Dzieci poznały nowy instrument: harfę, mogły nawet same sprawdzić, jak się na niej gra.

13 grudnia do grupy III przybył znany już dzieciom podróżnik, pan Robert, tym razem z ciekawymi opowieściami o Japonii. Dzieci do-

wiedziały się między innymi, dlaczego Japonia jest nazywana krajem kwitnącej wiśni, jak należy prawidłowo parzyć herbatę i jeszcze wiele innych ciekawych rzeczy.

16 grudnia w grupie II odbyło się spotkanie wigilijne z rodzicami: wspólne kolędowanie, przedstawienie świąteczne oraz poczęstunek: pierogi z kapustą i barszcz z uszkami. Grupa VI wzięła zaś udział w Mikołajkowym Festiwalu Piosenki i Wiersza Dzieci Niepełnosprawnych organizowanym przez Zespół Szkół Ekonomicznych przy ul. Worcella. Mottem tego festiwalu były słowa Janusza Korczaka; „Kiedy śmieje się dziecko, śmieje się cały świat”.

Przed samymi świętami ponownie odwiedzili nas pracownicy Humanitarium. Tym razem w grupie III poprowadzili zajęcia „Pachnące farbki”. Zajęcia odbywały się jak w prawdziwym laboratorium, dzieci ubrane w białe fartuchy poznawały sprzęt laboratoryjny i robiły doświadczenia: mieszały drożdże, kolorowe farby i powstawała piękna, kolorowa piana.

Na początku stycznia w naszym przedszkolu gościły dwie studentki: Lili Pat z Chin i Katerine z Wietnamu. Dziewczyny ciekawie opowiadały o swoich krajach i prowadziły różne zabawy.

Pod koniec stycznia dzieci wzięły udział w podsumowaniu akcji charytatywnej na rzecz dzieci z pieczy zastępczej. Przez cały grudzień i styczeń zbieraliśmy słodycze, gry dydaktyczne, odzież, drobne upominki dla Mai i Angeliki. Koncert charytatywny „Aniołkowe granie” zorganizowały Przedszkole nr 56 Niezapominajka i Przedszkole nr 31 oraz Wrocławskie Cen-

trum Opieki i Wychowania. W tym roku akcja odbyła się już po raz trzynasty; nasze przedszkole uczestniczyło w niej pierwszy, ale na pewno nie ostatni raz. Pomaganie innym sprawiło wielką radość nauczycielkom, dzieciom i ich rodzicom.

Wieści ze żłobka

Magdalena Englot

Jesienią i zimą podopiecznym naszego żłobka jak zwykle nie brakowało atrakcji kulturalnych. Dzieci bardzo lubią wizyty zespołów teatralnych i z zainteresowaniem oglądają przygody scenicznych bohaterów. Takich okazji dostarczyły odwiedziny zespołu Teatru Kropa.

Aktorzy Teatru Kropa zapraszają swoich widzów do świata, w którym uśmiech jest najcenniejszym ze skarbów. Do tej pory dzieci z naszego żłobka obejrzały i aktywnie uczestniczyły już w kilku przedstawieniach. Jednym z nich była „Przygoda niesamowita szeryfa Dropsika”. Wraz z Szeryfem Dropsikiem dzieci ruszyły w szaloną wyprawę na Dzikie Zachód! Musiały mu pomóc jak najprędzej schwytać złodziejzka, który zwędził warzywa pani O’Labodze, zanim przerobi je na zupę (albo jeszcze co gorszego)! Podczas pościgu były okazje, by razem pobawić się i pośpiewać. Dzieci spotkały mądrą Indiankę i wesołe szczury, a także zebkę.

Promykowe dzieci obejrzały też przedstawienia zatytułowane „Świąteczne marzenia”, „Kopciuszek”, „Król zwierząt”. Każda z inscenizowanych bajek łączy w sobie ciekawą fabułę w postaci zrozumiałej dla dzieci w wieku żłobkowym, oryginalne poczucie humoru, edukacyjne przesłanie, nietuzinkową oprawę muzyczną, grę aktorską i epizody kukielkowe, klasyczne bajkowe motywy i nawiązania do współczesności, kolorowe i przygotowane z dbałością o estetykę stroje i dekoracje.

Dzień, w którym odbył się bal karnawałowy, był dla naszych malusińskich dniem nie-

zwykłym. Dzieci przebrały się za bohaterów znanych bajek. Taki bal jest atrakcją bardzo lubianą przez dzieci, dostarcza im bowiem wielu przeżyć i radości. Każde dziecko w tym dniu pożegnało żłobek z kolorowym balonem w dłoni i szerokim uśmiechem na buzi.

W tym roku wzięliśmy również udział akcji „Pluszak w pogotowiu”. Akcję wymyślili ratownicy medyczni, żeby oszczędzić stresu maluchom, które, niestety, bardzo często są pacjentami pogotowia ratunkowego. „Jak wiadomo, karetka i szpital zawsze niemiło się kojarzą. Aby troszkę oszczędzić dzieciakom stresu, wpadliśmy na pomysł, by każdy mały pacjent otrzymywał od nas pluszaka” – tłumaczyli organizatorzy wydarzenia „Pluszak w pogotowiu”. „Niestety, pozyskane własnym sumptem pluszaki się skończyły i jeździmy na pusto, mając jednego rezerwowego pluszaka dla najbardziej rozplakanego małego pacjenta.”

Wspólnie z naszym przedszkolem nazbieraliśmy więc aż pięć dużych worków maskotek. Zebrane pluszaki zostały przekazane do zespołów pogotowia ratunkowego we Wrocławiu, Oławie, Żmigrodzie i Jelczu-Laskowicach. Bardzo dziękujemy rodzicom i dzieciom za pomoc w zbiorce.

Asystent Osoby Niepełnosprawnej

Anna Jeżowska-Siwiek

To bardzo trudny zawód. Wymaga otwartości, empatii, wymaga tego, co nieraz jest bardzo trudne: sympatii do ludzi, zrozumienia dla ich inności, akceptacji. Ani formalne przygotowanie zawodowe, ani żadne szkolenia nie są w stanie przygotować nas całkowicie do pełnienia tej roli. Ale czy jakiegokolwiek studia, jakiegokolwiek kursy są w stanie pokazać nam, na czym polegać będzie w istocie nasza praca?

Asystent Osoby Niepełnosprawnej – ten termin pojawia się wokół nas coraz częściej, o ile oczywiście nasz świat choć trochę styka się ze światem osób z niepełnosprawnością.

Jeszcze kilka lat temu, kiedy zaczynaliśmy wdrażać pierwszy projekt tego typu, asystent był w Polsce pojęciem egzotycznym. Trudno było znaleźć ludzi, którzy potrafiliby w jasny i prosty sposób wyłożyć, na czym powinna właściwie polegać praca asystenta. Na szkoleniach pokazywaliśmy skandynawskie filmy, prezentujące istotę tego zawodu, bo właśnie tam, w Danii, Szwecji, asystent stanowił od lat część systemu wsparcia osób z niepełnosprawnością. Niektóre z tych filmów wzbudzały kontrowersje i pobudzały do długich dyskusji, na przykład o tym, czy należy, a jeśli tak, to w jaki sposób, stawiać granice między asystentem a jego podopiecznym. Czy wolno im się zaprzyjaźniać, czy raczej powinni zachowywać zawodowy, ale czasem sztuczny dystans? Czerpaliśmy z doświadczeń organizacji, które jako pierwsze w Polsce uruchomiły wsparcie asystenckie – Fundacji Pomocy Młodzieży i Dzieciom Niepełnosprawnym „Hej, koniku!”, Fundacji Pomocy Chorym na Zanik Mięśni w Szczecinie, podpatrywaliśmy, jak to robi warszawski Ośrodek Nowolipie. Wszystko było nowe, wszystko było pierwsze, wszystko realizowane w ramach projektów finansowanych zewnątrz. Definicje tego, kim jest asystent i jaka jest jego rola wypracowywaliśmy w praktyce. Zastanawialiśmy się, jak zakreślić granice wsparcia, w jakie narzędzia należy wyposażać asystenta, jakich cech od niego oczekiwać. Dzisiaj – pięć lat po rozpoczęciu pierwszego projektu asystenckiego „Sprawni w pracy”, którego liderem był wydział ds. Osób Niepełnosprawnych

Urzędu Marszałkowskiego woj. dolnośląskiego, a w którym braliśmy udział jako jeden z czterech partnerów – zaczynamy wdrażanie dwóch kolejnych dużych projektów. Wiele się od tego czasu zmieniło. Zawód asystenta został opisany w rozporządzeniu Ministra Edukacji, wsparcie asystenckie zostało niedawno wpisane jako jedno z praw osób z niepełnosprawnością do ustawy „Za życiem”, osoby z niepełnosprawnością są znacznie bardziej niż kiedyś świadome możliwości otrzymania tego typu wsparcia, a osoby, które dzwonią do nas szukając pracy, zazwyczaj doskonale odróżniają dwa pojęcia: „opiekun” i „asystent”.

Tak naprawdę łatwiej powiedzieć, czym asystent nie jest. Asystent nie jest opiekunem. Asystent nie jest strażnikiem. Asystent nie jest pomocą domową. Asystent stanowi wsparcie. Asystent pomaga. Asystent w końcu – jest kimś w rodzaju protezy. To niezbyt ładne wyjaśnienie, ale doskonale obrazuje, jakie funkcje powinien spełniać, do jakich czynności powinien być gotowy. Asystent to przecież osoba, która kompensuje mniejszą sprawność czy dysfunkcję

podopiecznego: na przykład przez zastępowanie wzroku u osób niewidomych, słuchu u osób głuchych lub czynności motorycznych u osób niesprawnych ruchowo. Rolą asystentów jest udzielanie wsparcia w wykonywaniu podstawowych codziennych czynności, niezbędnych do aktywnego funkcjonowania społecznego, zawodowego lub edukacyjnego podopiecznych. Może to być pomoc w ubieraniu, przesiadaniu się z łóżka na wózek, spożywaniu posiłków, w dojeździe do szkoły, pracy, miejsca szkolenia lub stażu, pomoc w korzystaniu z dóbr kultury, rekreacji, sportu, pomoc w komunikowaniu się z otoczeniem, pomoc podczas podróży lub wykonywanie innych zadań na prośbę podopiecznego.

Zawód asystenta, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji, wymaga 560 godzin kształcenia zawodowego na podbudowie szkoły średniej. W praktyce osób legitymujących się dyplomem asystenta jest tak niewiele, a potrzeby potencjalnych klientów tak niezmiernie, że większość organizacji, realizujących projekty asystenckie, i większość darczyńców (np. programy operacyjne, realizowane w ramach funduszy UE), dopuszczają zatrudnianie w charakterze asystentów osób nie mających formalnego przygotowania zawodowego, jednak legitymujących się doświadczeniem osobistym lub zawo-

dowym lub udziałem w szkoleniu tematycznym. Większość organizacji pozarządowych, które zatrudniają asystentów, wypracowuje też swój własny program szkolenia tych osób. Zazwyczaj są one mocno oparte na praktyce i kładą nacisk na elastyczność – idealny asystent powinien móc współpracować z osobą z każdym rodzajem niepełnosprawności i każdym stopniu dysfunkcji.

W praktyce jest to trudne do osiągnięcia. Na krótkich, kilkudziesięciogodzinnych szkoleniach nie sposób nauczyć języka migowego w stopniu umożliwiającym swobodną komunikację, nie sposób też przygotować kandydata na wszelkie zdarzenia, które mogą się stać jego udziałem. Dlatego organizacje udzielające wsparcia asystenckiego skupiają się w głównej mierze na poszukiwaniu osób o odpowiednich predyspozycjach i cechach. Idealnie byłoby, gdyby asystent pracował równie dobrze z dziećmi, jak i osobami starszymi, znał tajniki komunikacji alternatywnej, potrafił rozmawiać z tzw. „trudnymi klientami”, był nieskończenie cierpliwy, empatyczny, otwarty, zrównoważony, dyskretny, odporny na stres i asertywny. Reszta – wiedza o różnego rodzaju niepełnosprawnościach, konkretne umiejętności – nabywana jest na szkoleniu i w praktyce.

Fundacja „Promyk Słońca” realizuje projekty asystenckie od 2012 roku. Przeszkoliliśmy dziesiątki asystentów, zrealizowaliśmy setki godzin usług, wsparliśmy mieszkańców wielu gmin województwa dolnośląskiego. Od stycznia tego roku realizujemy dwa nowe projekty w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego: „SAMO-Dzielni” – na terenie miasta Wrocław, wspólnie z Gminą Wrocław i Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej we Wrocławiu, oraz „Usługi asystenckie na rzecz osób z niepełnosprawnościami z obszaru Dolnego Śląska”, na terenie powiatów: wołowskiego, wrocławskiego, wałbrzyskiego, Legnica i Wałbrzych, wspólnie z Województwem Dolnośląskim – Wydziałem ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Marszałkowskiego. Oba projekty będą realizowane do końca 2019 roku – w tym czasie Fundacja przeszkoli i zatrudni łącznie 60 asystentów, którzy od maja tego roku rozpoczną świadczenie stałych usług asystenckich na rzecz ponad 100 osób. Pomoc

skierowana jest do osób z niepełnosprawnością, które wymagają wsparcia drugiej osoby w codziennym funkcjonowaniu.

Usługi asystentów są bezpłatne dla osób objętych projektem, jednak wszelkie dodatkowe koszty związane z wykonywaniem usługi asystenckiej, np. zakup biletów wstępu do kina, teatru, muzeum itp., ponosi osoba korzystająca z usługi (podopieczny). Asystenci pracują na podstawie umowy zlecenia i są rozliczani miesięcznie na podstawie karty czasu pracy; ich usługi są finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa.

Do 19 marca 2017 roku w Fundacji przyjmowane były zgłoszenia osób, które chciałyby pracować jako asystenci. Poszukiwano osób empatycznych, zrównoważonych emocjonalnie, solidnych, zmotywowanych do pracy, potrafiących nawiązywać kontakty z innymi i asertywne. Mile widziane były osoby znające polski język migowy (PJM) oraz posiadające doświadczenie osobiste lub zawodowe w opiece nad osobami z niepełnosprawnością lub osobami starszymi. Wykształcenie nie ma dużego znaczenia – zatrudnione mogą zostać zarówno osoby, które ukończyły formalne kształcenie w zawodzie asystenta osoby niepełnosprawnej, jak i te, które nie mają żadnego wykształcenia ani doświadczenia w świadczeniu tego typu usług. Dla tych ostatnich projekt przewiduje udział w pięciodniowym szkoleniu praktycznym oraz trzydniowym wyjeździe studyjnym. Zgodnie z regulaminem rekrutacji kandydat na asystenta powinien należeć do grupy zagrożonej ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – te kwestie są szczegółowo określone w dokumentacji rekrutacyjnej.

Aby wziąć udział w rekrutacji, należało pobrać ze strony Fundacji formularze rekrutacyjne i, wypełnione, przekazać do biura projektu.

Kolejnym etapem była rozmowa kwalifikacyjna, na podstawie której podejmowana jest ostateczna decyzja o przyjęciu kandydata.

Poszukiwano także osób, które zostaną objęte wsparciem asystenckim. Oferta była skierowana do osób z niepełnosprawnością, wymagających wsparcia drugiej osoby w codziennym funkcjonowaniu, mieszkających we Wrocławiu lub powiecie wołowskim, wrocławskim, wałbrzyskim, Legnicy lub Wałbrzychu. Pierwszeństwo udziału w projekcie przysługuje osobom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z niepełnosprawnością intelektualną oraz osobom z zaburzeniami psychicznymi. Preferowane są też osoby, których dochód nie przekracza 150% właściwego kryterium dochodowego (951 zł dla osoby samotnej lub 771 zł na osobę w rodzinie) i korzystające z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa. Wiek, wykształcenie i płeć kandydatów nie mają żadnego znaczenia.

Biuro projektu:

Fundacja „Promyk Słońca”
Ul. Swobodna 8a
50-088 Wrocław
Tel. 71 7 950 951

samodzielni@promykslonca.pl (Wrocław)

bank.asystentow@promykslonca.pl
(pozostałe powiaty)

Wszelkie informacje o projektach wraz z formularzami rekrutacyjnymi znajdują się na stronie www.promykslonca.pl w zakładce „Projekty realizowane” i na stronach Partnerów: www.mops.wroclaw.pl w zakładce „Projekty i programy” i www.umwd.pl w zakładce „Niepełnosprawni – Usługi asystenckie – projekt unijny”.

BANK ASYSTENTÓW FUNDACJI „PROMYK SŁOŃCA”

Asystenci Banku świadczą bezpłatne usługi, obejmujące pomoc osobom z orzeczoną niepełnosprawnością w co najmniej jednej z następujących dziedzin:

- przemieszczanie się
- komunikowanie się
- wykonywanie czynności codziennych
- pełnienie ról społecznych.

Szczegółowe zasady i warunki korzystania z Banku określa Regulamin dostępny na stronie www.promykslonca.pl

Usługi realizowane są od poniedziałku do piątku w godz. od 7.00 do 22.00, w zależności od dostępności Asystentów i przyznanej liczby godzin wsparcia.

Zapotrzebowanie na usługę można zgłosić:

- telefonicznie: 71 79 50 951 (w godzinach 8.00 - 16.00),
- mailowo: bank.asystentow@promykslonca.pl (przez całą dobę)
- przez platformę internetową:
<https://bankasystentow.promykslonca.pl>
(przez całą dobę, po uprzednim zalogowaniu).

Działania Banku Asystentów są współfinansowane przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego

Kim jest idealny asystent osoby niepełnosprawnej?

Aleksandra Bojo

W Fundacji „Promyk Słońca” dzięki realizowanym już od kilku lat projektom asystenckim doskonale wiemy, jakie cechy i kompetencje powinien spełniać idealny asystent osoby niepełnosprawnej. Od początku 2017 roku Fundacja jest liderem kolejnych dwóch projektów mających na celu wspieranie osób niepełnosprawnych poprzez zapewnianie im pomocy asystenckiej. Mowa o projektach „Usługi asystenckie na rzecz osób z niepełnosprawnościami z obszaru Dolnego Śląska” oraz „SAMO-Dzielni”. W związku z rekrutacją do naszej Fundacji zgłasza się wiele osób zainteresowanych tym, kto faktycznie może zostać zatrudniony jako asystent, jakie musi spełnić kryteria oraz jakie warunki współpracy proponujemy.

Zgodnie z założeniami Regionalnego Programu Operacyjnego województwa dolnośląskiego, w ramach którego prowadzone są oba projekty, do zatrudnienia na stanowisku asystenta preferowane są osoby pełnoletnie, zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby nieaktywne, wymagające aktywizacji społeczno-zawodowej lub członkowie rodzin takich osób. Aby zobrazować, co znaczy to w praktyce i ułatwić ocenę, czy dana osoba ma szansę na zatrudnienie jako asystent, wyjaśniamy, kto zalicza się do preferowanej grupy.

1. Osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Kryterium to spełniają osoby korzystające z zasiłku stałego, okresowego, celowego lub te, które kwalifikują się do otrzymania takiego wsparcia m.in. w związku z ubóstwem, sieroctwem, bezdomnością, bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą, przemocą w rodzinie, potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

2. Osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Kryterium to spełniają m.in. osoby bezdomne realizujące indywidualny program

wychodzenia z bezdomności, uzależnione od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotne, mające trudności w integracji ze środowiskiem, uchodźcy realizujący indywidualny program integracji.

3. Osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, czyli te, które są objęte wsparciem asystenta rodziny lub korzystają z pomocy rodziny wspierającej.

4. Osoby z niepełnosprawnością. Są to osoby niepełnosprawne posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, które posiadają stosowne zaświadczenie potwierdzające ich stan zdrowia.

5. Rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością, w których co najmniej jeden z rodziców lub opiekunów nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością.

6. Osoby zakwalifikowane do III profilu pomocy. Są to osoby bezrobotne, sprofilowane jako najbardziej oddalone od rynku pracy lub niegotowe do podjęcia zatrudnienia. Każda z osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy, kontaktując się z odpowiednim oddziałem UP, może uzyskać informacje, do jakiego profilu pomocy została zakwalifikowana.

7. Osoby bezdomne lub dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań.

8. Osoby korzystające z PO Pomoc Żywnościowa.

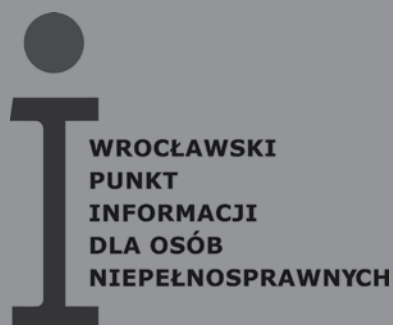
Ważne jest również to, że za osoby zagrożone wykluczeniem społecznym uznaje się te, które spełniają co najmniej jedno z wymienionych powyżej kryteriów, ale również takie, które mają w rodzinie osoby zaliczające się do którejś z tych grup. Mogą to być osoby spokrewnione lub niespokrewnione (ale pozostające w faktycznym związku), wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Doświadczenie w prowadzeniu projektów asystenckich daje nam pewność, że przy

rekrutacji asystentów bardzo istotnym elementem jest ocena cech osobowościowych oraz kompetencji kandydatów. Idealnego asystenta, oprócz dobrego stanu zdrowia, cechować będzie empatia, zrównowazenie emocjonalne, solidność, zaradność, cierpliwość, dyskrecja, odporność na stres, kultura osobista, motywacja do pracy oraz umiejętność samoorganizacji. Innymi pożądanymi przez nas cechami będzie umiejętność słuchania oraz nawiązywania kontaktu z innymi, a także asertywność.

Do udziału w projekcie zapraszaliśmy zarówno osoby, które legitymują się wykształceniem w zawodzie asystenta osoby niepełnosprawnej, jak i takie, które nie posiadają doświadczenia i specjalistycznej wiedzy. W ramach obu projektów asystenckich przeprowadzone zostaną 40-godzinne szkolenia, w trakcie których przyszli asystenci zdobędą informacje na temat możliwych form pomocy, dedykowanych osobom niepełnosprawnym, dowiedzą się, w jaki sposób można te osoby aktywizować, a także nauczą się obsługiwać sprzęt specjalistyczny oraz poznają zasady udzielania pierwszej pomocy. Przygotowanie zawodowe (np. wykształcenie w zawodach: fizjoterapia, pielęgniarstwo, opieka nad osobami starszymi, medycyna itp.) oraz znajomość PJM będą dodatkowym atutem.

Ze wszystkimi osobami, które przejdą pomysłnie proces rekrutacji oraz ukończą obowiązkowe szkolenie, zostaną podpisane umowy zlecenia na okres od maja br. do grudnia 2019 roku. Stawka proponowana asystentom to 32 zł brutto za godzinę wyświadczonych usług. Miesięczna ilość godzin, jakie można wypracować w ramach współpracy z nami, zależy w dużej mierze od możliwości i dyspozycyjności asystenta.

Wrocławski Punkt Informacji dla Osób Niepełnosprawnych jest specjalistycznym punktem informacyjno-poradniczym, z którego usług korzystają osoby niepełnosprawne zamieszkałe na terenie gminy Wrocław, członkowie ich rodzin oraz instytucje na co dzień zajmujące się wspieraniem osób niepełnosprawnych. Istnieje od 2014 roku. Prowadzi go Fundacja „Promyk Słońca” przy wsparciu finansowym Gminy Wrocław.

ul. Psie Budy 14/15 lok. 1 a
(wejście od ul. Kazimierza Wielkiego)
50-080 Wrocław, tel. 695 695 634

Wczesne wspomaganie rozwoju

Dominika Woźniewska

WWR (wczesne wspomaganie rozwoju) to program obejmujący specjalistyczne zajęcia terapeutyczne (np. psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne), przeznaczony dla dzieci od chwili wykrycia u nich niepełnosprawności do rozpoczęcia nauki w szkole. Celem wczesnego wspomagania rozwoju jest pobudzanie rozwoju psychoruchowego i społecznego dziecka oraz działania skierowane do jego rodziny.

Kto może uczestniczyć w zajęciach WWR?

W zajęciach mogą uczestniczyć dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności do rozpoczęcia nauki w szkole. Aby wziąć udział w zajęciach WWR, dziecko musi uzyskać opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

Kto wydaje opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju?

Opinie są wydawane przez zespoły orzekające, które działają w publicznych i niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych,

w tym poradniach specjalistycznych. Opinię wydaje się na wniosek rodzica/opiekuna prawnego dziecka.

Uwaga: od 1 lutego 2017 r. opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju może wydawać tylko **publiczna poradnia psychologiczno-pedagogiczna**.

Uwaga: w przypadku dzieci niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących oraz dzieci z autyzmem opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju mogą wydawać **tylko poradnie specjalistyczne wskazane przez kuratora oświaty**.

Co zawiera opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju?

Opinia zawiera:

- datę wydania
- oznaczenie poradni, w której działa zespół wydający opinię
- podstawę prawną
- skład zespołu, który wydał opinię
- imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce jego urodzenia oraz miejsce zamieszkania, a także imiona i nazwiska rodziców (opiekunów prawnych) oraz miejsce ich zamieszkania
- stwierdzenie, że zachodzi potrzeba wczesnego wspomagania rozwoju dziecka
- wskazanie odpowiedniej formy pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie, w szczególności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej, stosownie do potrzeb
- uzasadnienie opinii, w tym szczegółowe uzasadnienie wskazanej formy pomocy i wsparcia
- podpis przewodniczącego zespołu

Gdzie odbywają się zajęcia w ramach WWR?

Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania mogą organizować m.in. przedszkola, szkoły podstawowe oraz publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne. Zajęcia, w szczególności z dziećmi, które nie ukończyły 3. roku życia, mogą być prowadzone także w domu rodzinnym.

Czym zajmuje się zespół WWR?

Zespół WWR na podstawie opinii o potrzebie WWR ustala dla dziecka konkretne działania terapeutyczne i wspierające, opracowuje i realizuje z dzieckiem i jego rodziną indywidualny program wczesnego wspomagania, z uwzględnieniem działań wspomagających rodzinę dziecka w zakresie realizacji programu, koordynuje działania specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem oraz ocenia postępy dziecka.

W skład zespołu wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym:

- pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka,

w szczególności: oligofrenopedagog, tyflopedagog lub surdopedagog

- psycholog
- logopeda
- inni specjaliści, w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny

Jak wygląda organizacja zajęć z dzieckiem?

Zajęcia przysługują w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu, zależnie od możliwości psychofizycznych i potrzeb dziecka. Zajęcia są prowadzone indywidualnie z dzieckiem i jego rodziną, a w przypadku dzieci, które ukończyły 3. rok życia, także w grupach liczących 2 lub 3 dzieci, z udziałem ich rodzin.

Do kiedy dziecko może korzystać z programu WWR?

Dziecko może korzystać z zajęć WWR do rozpoczęcia nauki w szkole.

Uwaga: Chodzi tutaj o rozpoczęcie edukacji w pierwszej klasie – dziecko uczęszczające do **zerówki**, także w szkole, może nadal **korzystać z programu WWR**.

O jakie dokumenty prócz opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju można się ubiegać?

Opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju jest wydawana tylko dla potrzeb zajęć w ramach WWR i **nie zastępuje orzeczenia o niepełnosprawności**, które jest przydatne m.in. w uzyskaniu wsparcia finansowego dla dziecka niepełnosprawnego i jego najbliższych, ani **orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego**, które spowoduje że dziecko będzie mogło skorzystać z rozwiązań wspierających w przedszkolu i szkole.

Szkolenia:

- Diagnoza i terapia skolioz FITS (Funkcjonalna Indywidualna Terapia Skolioz)
- Dynamic Neuromuscular Stabilization wg Kolarza
- Terapia integracji sensorycznej
- Elementy integracji sensorycznej w pracy nauczyciela
- Psychomotoryka
- Integracja funkcji wykonawczych
- Wczesna diagnostyka neurorozwojowa uszkodzeń układu nerwowego niemowląt wg Wojty
- Zastosowanie kinezylogii rozwojowej wg Wojty u niemowląt, dzieci i młodzieży
- Zastosowanie kinezylogii rozwojowej wg Wojty u osób dorosłych
- Podstawy oceny i terapii dziecka w fizjoterapii pediatrycznej
- Metody diagnozy i terapii dziecka z grupy ryzyka
- Trójpłaszczyznowa manualna terapia wad stóp u dzieci
- Terapia ręki jako element pracy z dzieckiem z trudnościami grafomotorycznymi
- Terapia czaszkowo-krzyżowa
- Kinezyotaping w pediatrii
- Kinezyotaping w logopedii
- Kinezyotaping w ginekologii
- PNF podstawowy i rozwijający
- PNF w pediatrii
- Neurorehabilitacja. Trening czucia głębokiego i kontroli posturalnej
- Zaburzenia stawu żuchwowo-skroniowego w połączeniu ze skoliozami i problemami w obrębie stawu biodrowo-krzyżowego
- EEG-Biofeedback
- Komunikacja alternatywna i wspomagająca
- Diagnostyka i terapia neurologopedyczna
- Terapia logopedyczna dziecka z nieprawidłowościami funkcjonowania aparatu ustno-twarzowego
- Logorytmika: od teorii do praktyki
- Neurofizjologiczne usprawnianie dzieci – aspekt logopedyczny
- Zaburzenia sensomotoryczne i nieprawidłowości w rozwoju, zachowaniu i interakcji w 1. i 2. roku życia
- Monachijska Funkcjonalna Diagnostyka Rozwojowa
- Metoda Dobrego Startu
- Diagnostyka niemowląt metodą Prechtla
- Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- Integracja odruchów pierwotnych Sally Goddard Blythe
- Terapia behawioralna dzieci z autyzmem
- Stymulowanie komunikacji w autyzmie

Zapraszamy
do Wrocławia, Lublina i Goleniowa!
www.promykslonca.pl

FUNDACJA

Niepubliczna Placówka
Kształcenia Ustawicznego
Fundacji „Promyk Słońca”

ul. Swobodna 8a
50-088 Wrocław
tel. 71 79 50 950
szkolenia@promykslonca.pl

**Centrum Diagnostyczno-Rehabilitacyjne
Przychodnia Fundacji „Promyk Słońca”
NZOZ
ul. Swobodna 8a
50-088 Wrocław
tel. (071) 782-77-77**

PORADNIE I GABINETY

Poradnie specjalistyczne dla dzieci:

- neurologiczna
- pediatryczna (zaburzeń i wad rozwoju, dzieci płaczące, niespokojne, słabo jedzące)
- preluksacyjna
- nefrologiczna
- urologiczna
- okulistyczna
- kardiologiczna
- leczenia zeza i niedowidzenia
- chirurgiczna
- ginekologiczna
- reumatologiczna
- logopedyczna
- psychologiczna
- zdrowia psychicznego
- leczenia wad postawy
- rehabilitacyjna dla dzieci
- stomatologiczna
- ortodontyczna

Pracownie:

- USG
- EEG
- EEG-Biofeedback
- EMG
- QEEG
- Video EEG

Laboratorium immunologiczne

METODY TERAPII

Rehabilitacja ruchowa:

- metoda Vojty
- metoda NDT-Bobath
- terapia manualna
- kinezyterapia
- fizykoterapia
- basen
- DNS, PNF, FiTS
- trójplaszczyznowa terapia manualna wad stóp u dzieci
- metoda czaszkowo-krzyżowa
- terapia ręki

Terapia logopedyczna:

- metoda Castillo Morales
- ćwiczenia fonacyjne
- ćwiczenia artykulacyjne
- ćwiczenia praktyki narządów artykulacyjnych
- ćwiczenia słuchu fonematycznego
- nauka karmienia niemowląt i dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi
- diagnoza i terapia jąkania

Terapia psychologiczno-pedagogiczna:

- metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- metoda Dobrego Startu
- EEG-Biofeedback
- kinezylogia edukacyjna
- terapia behawioralno-poznawcza
- terapia systemowa
- integracja odruchów twarzy
- bajkoterapia
- arteterapia
- muzykoterapia
- socjoterapia
- dogoterapia
- integracja sensoryczna